

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ 2010-2011

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2010

ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ Α.Π.Θ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Θεολογική Σχολή
Τμήμα Θεολογίας
541 42 Θεσσαλονίκη

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
<http://www.theo.auth.gr>

Εγκύρια εξεφωβίλλου: Παβέννα, Άγιος Βράδιος,
Λεπτομέρεια φουρκού διακόσμου (547)

Επιμέλεια εξεφωβίλλου: Γλυκερία Χατζούδη, Επ. Καθηγήτρια

Επιμέλεια Οδηγού Σπουδών: Γλυκερία Χατζούδη, Επ. Καθηγήτρια
Διονύσιος Βαλαής, Επ. Καθηγητής

ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

1. Πρυτανεία

Πρύτανης: *Γιάννης Μολόπουλος*
Αντιπρυτάνεις: *Σοφία Κορίδου-Αυδρέου*
Δέσπω Διλλίου
Γιάννης Παντής

2. Σύγκλητος

Η Σύγκλητος αποτελείται από τον Πρύτανη, τους Αντιπρυτάνεις, τους Κοσμητορες των Σχολών, τους Προέδρους των Τμημάτων, έναν εκπρόσωπο φοιτητών από κάθε Τμήμα, δύο εκπροσώπους των μεταπτυχιακών φοιτητών, έναν εκπρόσωπο του Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Δ.Π.), έναν εκπρόσωπο του Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) και έναν εκπρόσωπο του Διοικητικού Προσωπικού.

3. Η Σχολή

Η Σχολή καθάπτει ένα σύνολο συγγενών επιστημών, έτσι ώστε να εξασφαλιζέται η αναγκαία για την επιστημονική εξέλιξη αλληλεπίδραση τους και ο αναγκαίος για την έρευνα και τη διδακταλία συντονισμός. Τα όργανα της Σχολής είναι η Κοσμητεία, που απαρτίζεται από τον Κοσμητόρα και τους Προέδρους των Τμημάτων, και η Γενική Συνέλευση, που απαρτίζεται από τις Γενικές Συνελεύσεις των Τμημάτων που ανήκουν σ' αυτή.

4. Τμήμα

Κάθε Τμήμα καθάπτει το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης και χορηγεί ενιαίο πτυχίο. Το Τμήμα έχει την ευθύνη της μεθόδευσης της εκπαιδευτικής και ερευνητικής δραστηριότητας στο γνωστικό αντικείμενο της επιστήμης που καθάπτει.

Όργανα του Τμήματος είναι:

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος, Σ' αυτή συμμετέχει ο Πρόεδρος του Τμήματος, τα μέλη του Δ.Ε.Π., οι εκπρόσωποι των φοιτητών, ίσοι με το 50% των μελών του Δ.Ε.Π., και των μεταπτυχιακών φοιτητών σε ποσοστό 15% του αριθμού των μελών Δ.Ε.Π., οι εκπρόσωποι του Ε.Ε.Δ.Π., του Ε.Τ.Ε.Π. και των διδασκόντων βοηθών, επιστημονικών συνεργατών και επιμελητών σε ποσοστό ίσο προς το 5% των μελών Δ.Ε.Π.

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος είναι το κυρίαρχο όργανο, που χαρίζει τη διδακτική και ερευνητική δραστηριότητά του καθώς και το δημοκρατικό έλεγχο της λειτουργίας του.

Το Διοικητικό Συμβούλιο. Αυτό αποτελείται από τον Πρόεδρο και τον αναπληρωτή Πρόεδρο του Τμήματος, τους Διευθυντές των Τομέων, δύο προπτυχιακούς και έναν εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών. Όταν συζητούνται θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του κλάδου τους συμμετέχει, ανάλογα με το συζητούμενο θέμα, ένας εκπρόσωπος του Ε.Ε.Δ.Π. ή του Ε.Τ.Ε.Π.

5. Τομείς

Κάθε Τμήμα χωρίζεται σε Τομείς, οι οποίοι συντονίζουν τη διδασκαλία μέρους του γνωστικού αντικείμενου του Τμήματος, που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο της επιστήμης.

Όργανα του Τομέα είναι η Γενική Συνέλευση και ο Διευθυντής. Η Γενική Συνέλευση απαρτίζεται από το Δ.Ε.Π. του Τομέα και δύο εκπροσώπους των φοιτητών. Ο Τομέας προεδρεύεται από τον Διευθυντή του, που εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση του Τομέα και ανήκει σε μια από τις δύο ανώτερες βαθμίδες (Καθηγητής, Αν. Καθηγητής) του Δ.Ε.Π.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Με το Νόμο-Πλαίσιο 1268/82 η Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχει χωριστεί σε δύο Τμήματα:

1. Τμήμα Θεολογίας.
 2. Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας.
- Και τα δύο Τμήματα στελεχώθηκαν από το προσωπικό της παλαιάς Σχολής:

Κοσμητόρας Θεολογικής Σχολής: καθηγητής *Μιχαήλ Τρίτος*

Η Κοσμητεία απαρτίζεται από:

- α) τον Κοσμητόρα, καθηγητή *Μιχαήλ Τρίτο*
 - β) τους Προέδρους των δύο Τμημάτων
 - Τμήματος Θεολογίας: καθηγητή *Δημήτριο Καϊμάκη*
 - Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας: καθηγητή *Χρήστο Οικονόμου*
 - γ) δύο εκπροσώπους των φοιτητών, έναν από κάθε Τμήμα.
- Γραμματέας: Κυριακή Κλεισαρά
Υπάλληλος Γραμματείας: Ελένη Κωνσταντινίδη

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ομότιμοι Καθηγητές του Τμήματος Θεολογίας (κατά χρονολογική σειρά)
 Δαμιανός Δόικος, Νίκος Ζαχαρόπουλος, Αντώνιος-Αιμίλιος Ταχιάος, Βασίλειος Ψευτογκάς, Γρηγόριος Ζιάκας, Γεώργιος Μαντζαρίδης, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, Βενιζέλος Χριστοφορίδης, Κωνσταντίνος Φράγκος, Ιωάννης Καραβιδόπουλος, Βασίλειος Γιούλιτσης, Απόστολος Γλαβίνας, Ιωάννης Τσανίδης, Ιωάννης Γαλάνης, Χρ. Βασιλόπουλος.

Ι. ΤΑ ΟΠΤΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Πρόεδρος Τμήματος Δημήτριος Κατμάκης
Αναληρωτής Πρόεδρος π. Βασίλειος Καλλιακμάδης

Β. Διοικητικό Συμβούλιο Τμήματος

Πρόεδρος Δ. Κατμάκης
Αν. Πρόεδρος π. Βασίλειος Καλλιακμάδης
Διευθυντής Τομέα Α' Α. Κόλιτσιου-Νικητα
Διευθυντής Τομέα Β' Φ. Ιωαννίδης
Διευθυντής Τομέα Γ' Γ. Μαρτζέλος
Διευθυντής Τομέα Δ' Δ. Κούκουρα
Διευθυντής Τομέα Ε' Ι. Πέτρου
Εκπρόσωπος Ε.Ε.ΔΙ.Π. ΙΙ Αντ. Κυριατζή
Εκπρόσωποι Ε.Τ.Ε.Π.
Εκπρόσωποι φοιτητών
Εκπρόσωπος μεταπ. φοιτητών

Γ. Η Γραμματεία του Τμήματος

Στεγάζεται στον πρώτο όροφο της Σχολής και δέχεται τους φοιτητές κατά τις εργάσιμες ημέρες, ώρα 12:00 - 13:00 μ.μ. από τις θορίδες. Η Γραμματεία του Τμήματος προτίεται του προσωπικού της Γραμματείας και είναι υπεύθυνη για την εύρυθμη λειτουργία της. Ενημερώνει τα συλλογικά όργανα και κάθε ενδιαφερόμενο για την τυχούσα νομοθεσία και τα νομικά και διοικητικά θέματα που προκύπτουν. Η Γραμματεία έχει το παρακάτω προσωπικό:

Γραμματέας: Ε. Παυλίδου-Βαρνάβα
Υπάλληλοι: Αθανάσιος Μηνολιγούδης, Γ. Τζήκα, Α. Τοπτοίδης, Γ. Φωτακίδου-Μενεβίδου.

Δ. Μέλη Τακτικής Συνέλευσης Πανεπιστημιακού Έτους 2010-2011

Πρόεδρος: Δ. Κατμάκης (Καθηγητής).

Αναληρωτής Πρόεδρος: π. Βασίλειος Καλλιακμάδης (Καθηγητής).

Καθηγητές: Π. Βασιλειάδης, Αν. Κεσελιόπουλος, Ι. Κογκούλης, Δ. Κούκουρα, Μ. Κωνσταντίνου, Γ. Μαρτζέλος, Ανδρέας Νανάκης, μητροπολίτης Αρκαλοχασίου, Καστέλλιου και Βιάννου, Ι. Πέτρου, Δ. Σιάσος, Χρυσ. Σιτκούλης, Δ. Τσελεγγίδης.

Αναληρωτές Καθηγητές: Φ. Ιωαννίδης, Μ. Καζαμία-Τσέβρου, Ά. Κόλιτσιου-Νικητα, Ι. Μουρτζίος, Π. Παχής, Π. Σκαλιότης.

Επικουροι Καθηγητές: Ευ. Αμοιρίδου, Χρ. Αραμπατζής, Δ. Βαλαής, Ι. Κουρμπελές, Ν. Μαγγιώρος, Β. Μητροπολίτου-Μούρκα, Ν. Μυρίδης, Ε. Οικονόμου, Ν. Παπαγεωργίου, π. Ιωάννης Σκιαδάρεσης, Στ. Τσομπανίδης, Π. Υφαντής, Γ. Χατζούλη.

Λέκτορες: Χ. Αιτηατζίδης, Μ. Γκουτζιούδης, Ηλ. Ευαγγέλου, Α. Ζιάκα, Ι. Παπαδογιαννάκης, Χ. Τορώνης.

Βοηθός: Ι. Γρηγορόπουλος.

Ε.Ε.ΔΙ.Π. ΙΙ: Αντ. Κυριατζή.

Ε.Τ.Ε.Π.: Α. Ζαννεττή, Αικ. Μιρανιώτου.

Εκπρόσωποι των φοιτητών (19).

Ε. Τομείς του Τμήματος

Από το 1983 (Υπ. Απ. Β1/76) συστάθηκαν και λειτουργούν στο Τμήμα Θεολογίας οι παρακάτω τομείς:

1. Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκευτολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Παλαιάς Διαθήκης, της Καινής Διαθήκης, της Θρησκευτολογίας και των Κλασικών γλωσσών (Αρχαία Ελληνικά, Εβραϊκά κ.λπ.).

2. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Γενικής Εκκλησιαστικής Ιστορίας, της Εκκλησιαστικής Ιστορίας της Ελλάδος, της Ιστορίας των Σλαβικών Εκκλησιών, της Εκκλησιαστικής Γραμματείας και της Χριστιανικής και Βυζαντινής Αρχαιολογίας.

3. Τομέας Δογματικής Θεολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Δογματικής, της Συμβολικής, της Ιστορίας των Δογμάτων, της Οικουμενικής Κίνησης και της Ιστορίας της Φιλοσοφίας.

4. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης: Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Ομολητικής, της Λειτουργικής, της Εκκλησιαστικής Μουσικής, της Κατηχητικής, των Παιδαγωγικών, του Κοινωνικού Δικαίου και της Εισαγωγής στη Θεολογία.

5. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας: Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Ηθικής, της Γενικής Κοινωνιολογίας, της Εισαγωγής στην Κοινωνιολογία της Θρησκείας, της Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού και της Ποιμαντικής.

ΣΤ. Προσωπικό των Τομέων

1. Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκευολογίας

Καθηγητές: Πέτρος Βασιλειάδης, Δημήτριος Καϊμάκης, Μιλτιάδης Κωνσταντίνου.

Αναπληρωτές Καθηγητές: Παναγιώτης Παχής, Άννα Κόλτσιου - Νικήτα, Ιωάννης Μούρτζιος.

Επικουρος Καθηγητής: π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης.

Λέκτορες: Χαράλαμπος Ατματζίδης, Μόσχος Γκουτζιούδης, Αγγελική Ζιάκα.

Ε.Ε.Δ.Π.: Ευάγγελος Αναστασιού

Ε.Τ.Ε.Π.: Νικόλαος Ρόστος.

2. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης

Καθηγητής: Ανδρέας Νανάκης, Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου.

Αναπληρωτές Καθηγητές: Φώτιος Ιωαννίδης, Μαρία Καζαμία-Τσερνου.

Επικουροι Καθηγητές: Ευαγγελία Αριφίδου, Χρήστος Αραμπατζής, Διονύσιος Βαλαής, Ελένη Οικονόμου, Παναγιώτης Υφαντής, Γλυκερία Χατζούλη.

Λέκτορες: Ηλίας Ευαγγέλου, Ι. Παπαδογιαννάκης.

Βοηθός: Ιωάννης Γρηγορόπουλος (δ. Θ.).

Ε.Ε.Δ.Π. Π.: Αντωνία Κυριατζή (δ. Θ.).

Ε.Τ.Ε.Π.: Μαρίνα Ασλάνογλου-Βασιλειάδη, Ελισάβετ Καπλάνη, Αικατερίνη Μπρανιώτου.

3. Τομέας Δογματικής Θεολογίας

Καθηγητές: Γεώργιος Μαρτζέλος, Λάμπρος Σιάσος, Χρυσόστομος Σταμούλης, Δημήτριος Τσελεγγίδης.

Επικουροι Καθηγητές: Ιωάννης Κουρεμπελής, Στυλιανός Τσομπανίδης.

Ε.Τ.Ε.Π.: Αργυρώ Ζαννεττή.

4. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης Καθηγητές: Ιωάννης Κογκούλης, Δημήτρα Κούκουρα.

Αναπληρωτές Καθηγητές: Παναγιώτης Σκαλτσής.

Επικουροι Καθηγητές: Νικόλαος Μαγγιώρος, Βασιλική Μητροπούλου-Μούρα.

Ι.Δ.Α.Χ.: Χρυσάνθη Οικονόμου.

5. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας

Καθηγητές: π. Βασίλειος Καλλιακιάνης, Ανέστης Κεσελόπουλος, Ιωάννης Πέτρου.

Επικουροι Καθηγητές: Νικόλαος Μυρίδης, Νίκη Παπαγεωργίου.

Λέκτορας: Χρήστος Τσιρώνης

Ε.Τ.Ε.Π.: Ηλίας Καγιάρας, Ιωάννης Μπουζιανός, Αικατερίνη Σιράτου.

Διδάκταλοι Ξένων γλωσσών (Ε.Ε.Δ.Π. Ι): Ελένη Γκίνου (Γαλλικής), Μαρία Μακραντωνάκη (Αγγλικής), Σοφία Νικολαΐδου-Χατζηβασυλειάδου (Ιταλικής), Μαρία Πέππα (Γερμανικής).

Ζ. Εργαστήριο Παιδαγωγικής

Διευθύντης: Καθηγητής Ιωάννης Β. Κογκούλης

Τηλέφωνο: 2310 996961, 2310 996965

Δραστηριότητες

- Συμβολή στην κάλυψη ερευνητικών και διδακτικών αναγκών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο του Τμήματος σε θέματα Παιδαγωγικής και Πολιτισμού.
- Συμμετοχή στην επιμόρφωση θεολόγων εκπαιδευτικών Δ/θμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας σε θέματα Παιδαγωγικής και γνωστικών αντικειμένων.
- Ευαισθητοποίηση σε θέματα διεπιστημονικής (ιστορία, γλώσσα) και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

- Ενημέρωση προπτυχιακών, μεταπτυχιακών φοιτητών και θεολόγων καθηγητών στις Νέες Τεχνολογίες.
- Συμμετοχή και συνεργασία με άλλα Εργαστήρια Τμημάτων του Α.Π.Θ. στο πλαίσιο ευρύτερου θεματικού δικτύου με τίτλο: *Δίκτυο Ανάπτυξης και Εφαρμογών Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση (ΔΙΕΤΠΕ).*
- Οργάνωση Ημερίδων.
- Παρουσίαση παραχθέντος ηλεκτρονικού υλικού από φοιτητές για τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών με υπολογιστές.

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

A. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος Θεολογίας σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24 του Ν. 1268/1982 και τις αποφάσεις των συνεδρίων αρ. 216/15.5.97 και 217/5.6.97, καθορίζει: Ο φοιτητής του Τμήματος, για να αποκτήσει πτυχίο Θεολογίας, πρέπει να παρακολουθήσει συνολικά σαράντα τέσσερα (44) υποχρεωτικά μαθήματα και δεκατέσσερα (14) κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, τα οποία κατανέμονται ενδεικτικά σε οκτώ (8) εξάμηνα. Κάθε ώρα διδασκαλίας ή ασκήσεων μαθήματος αντιστοιχεί σε μία διδακτική μονάδα (δ.μ.). Ο ελάχιστος αριθμός διδακτικών μονάδων, που απαιτείται για τη λήψη του πτυχίου, είναι εκατόν εβδομήντα έξι (176), δηλαδή 134 δ.μ. υποχρεωτικών μαθημάτων και 42 δ.μ. κατ' επιλογήν υποχρεωτικών. Η ξένη γλώσσα δεν υπολογίζεται σε δ.μ., αλλά είναι υποχρεωτική για τη λήψη του πτυχίου και επιλέγεται για τέσσερα (4) εξάμηνα, επί διαφορ εβδομαδατίας. Το ίδιο ισχύει και για την άσκηση Λειτουργικής.

Ο φοιτητής του Τμήματος έχει τη δυνατότητα, σε όλη τη διάρκεια των σπουδών του, να παρακολουθήσει δύο το πολύ μαθήματα άλλων Τμημάτων του Πανεπιστημίου. Οι εκδομές-ασκήσεις συνιστούν πρακτική εκπαίδευση και αντιστοιχούν σε αριθμό δ.μ. στα πλαίσια των μαθημάτων που έχουν ασκήσεις.

Ο χρόνος διάρκειας διδασκαλίας και εξετάσεων, σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του Α.Π.Θ. (ΦΕΚ 1099/Β'/5.9.2000· απόφαση Υπουργού Παιδείας, αρ. Φ. 1.231/Β1/425, άρθρο 12, σ. 15764), καθορίζεται ως εξής:

30.09.2010 - 13.01.2011	Χειμερινό εξάμηνο
14.01.2011 - 10.02.2011	εξετάσεις Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου
11.02.2011 - 31.05.2011	εαρινό εξάμηνο
01.06.2011 - 30.06.2011	εξετάσεις Ιουνίου
01.09.2011 - 30.09.2011	εξετάσεις Σεπτεμβρίου

Β. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΞΑΜΗΝΑ

Α' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ.Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS*
1. Αρχαία Ελληνικά (Αν. Κόλτσιου-Νικήτρα)	3	3	1	5
2. Τα Θρησκευόμενα του Αρχαίου κόσμου (Θρησκευολογία) (Π. Παχίης - Α. Ζιάκα)	3	3		5
3. Εισαγωγή στη Θεολογία (Δ. Κούκουρα)	2	2		4
4. Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη και τη βιβλική εβραϊκή γλώσσα (Μ. Κωνσταντίνου)	4	4		5
5. Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη (Μ. Γκουτζιούδης)	3	3		5
6. Άσκηση Λειτουργικής (Π. Σκαλιτής)			2	
7. Ξένη Γλώσσα				
Σύνολο Δ.Μ.	15			

Β' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ.Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Ιστορία και Γραμματεία της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ανδρέας Νανάκης, Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου)	3	3		5
2. Βυζαντινή Αρχαιολογία (Μ. Καζαμία - Τσέρνου)	4	3	1	5
3. Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία: Από την ίδρυση της Εκκλησίας μέχρι το σχίσμα (1054) (Ευ. Αμοιρίδου)	3	3		5

* European Community Course Credit Transfer System.

Υποχρεωτικά μαθήματα

	Δ.Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
4. Ιστορία της Φιλοσοφίας (Α. Σιάσος)	3	4		5
5. Εισαγωγή στην Παيداγωγική (Ι. Κογκούλης)	4	3	1	5
6. Πληροφορική και Θεολογία (Ν. Μυριτίδης)	3	3	1	5
7. Ξένη Γλώσσα		2		
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	26			

Γ' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ.Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Ερμηνεία Ιστορικών Βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης από το κείμενο των Ο' (Ι. Μούρτζιος)	2	2		4
2. Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία: Από το σχίσμα (1054) μέχρι σήμερα (Δ. Βαλαής)	3	3		5
3. Ιστορία των Σλαβικών Ορθόδοξων Εκκλησιών (Ε. Οικονόμου)	3	3		5
4. Αγιολογία και Εισαγωγή στη Χριστιανική Γραμματεία (Π. Υφαντής)	4	3		5
5. Γενική Κοινωνιολογία (Ι. Πέτρου - Χρ. Τσιφώνης) (Ν-Ω) (Α-Μ)	3	3		5
6. Ξένη Γλώσσα		2		
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	21			

Δ' Εξάμηνο				
<i>Υποχρεωτικά μαθήματα</i>	<i>Δ.Μ.</i>	<i>Διδ.</i>	<i>Ασκ.</i>	<i>ECTS</i>
1. Εφημερίδα Ποιητικών και Προφητικών Βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης από το κείμενο των Ο' (Δ. Καϊμάκης)	2	2		4
2. Εφημερίδα Συνοπτικών Ευαγγελίων (π. Ι. Σκιαδαρέσης)	3	3		5
3. Τα σύγχρονα μεγάλα Θρησκευματα (Π. Παχής - Α. Ζιάκα)	3	3		5
4. Εκκλησιαστική Γραμματολογία και Εφημερίδα Πατέρων (Χρ. Αραμπατζής)	4	4		5
5. Εκκλησιαστική Γραμματολογία με έμφαση στους Δοκίμους Πατέρες (Φ. Ιωαννίδης)	3	3		5
6. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Θρησκείας (Ν. Παπαγεωργίου)	2	2		4
7. Άσκηση Ομιλητικής - Επικοινωνίας (Δ. Κοϊκούρα)			1	
8. Ξένη Γλώσσα Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6	2		
	Σύνολο Δ.Μ. 23			
Ε' Εξάμηνο				
<i>Υποχρεωτικά μαθήματα</i>	<i>Δ.Μ.</i>	<i>Διδ.</i>	<i>Ασκ.</i>	<i>ECTS</i>
1. Εφημερίδα Επιστολών του Αποστόλου Παύλου (Χ. Αρματζίδης)	3	3		5
2. Δογματική Α΄: Ιστορία της Ορθόδοξης Θεολογίας και πνευματικότητα (Ι. Κουρεμπελής)	3	3		5

ΣΤ' Εξάμηνο				
<i>Υποχρεωτικά μαθήματα</i>	<i>Δ.Μ.</i>	<i>Διδ.</i>	<i>Ασκ.</i>	<i>ECTS</i>
3. Λειτουργική (Π. Σκαλτσής)	3	3		5
4. Εισαγωγή στην Ποιμαντική (π. Β. Καλλιακμάδης)	2	2	1	4
5. Ποιμαντική Θεολογία (Α. Κεσελιπούλος)	2	2	1	4
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
	Σύνολο Δ.Μ. 19			
ΣΤ' Εξάμηνο				
<i>Υποχρεωτικά μαθήματα</i>	<i>Δ.Μ.</i>	<i>Διδ.</i>	<i>Ασκ.</i>	<i>ECTS</i>
1. Διαθρησκευτικός διάλογος (Π. Βασιλειάδης - Α. Ζιάκα)	2	2		4
2. Εκκλησιαστική Γραμματεία των Σλάβων (Η. Ευαγγέλου)	3	3		5
3. Δογματική Β΄: Εισαγωγή στη Θεολογική Γνωσολογία (Γ. Μαρτζέλος)	3	3		5
4. Οικουμενική Κίνηση (Στ. Τσομπανίδης)	3	3		5
5. Ομιλητική (Δ. Κοϊκούρα)	2	2		4
6. Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού (Ν. Παπαγεωργίου - Χ. Τσιρώνης)	4	4		5
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
	Σύνολο Δ.Μ. 23			
Ζ' Εξάμηνο				
<i>Υποχρεωτικά μαθήματα</i>	<i>Δ.Μ.</i>	<i>Διδ.</i>	<i>Ασκ.</i>	<i>ECTS</i>
1. Εφημερίδα της Ιωαννείου Γραμματείας (π. Ι. Σκιαδαρέσης)	3	3		5
2. Θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης (Δ. Καϊμάκης)	3	3		5

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ.Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
3. Δογματική Γ'. Εκθεση της Ορθόδοξου Πίστεως (Χρυσ. Σταμούλης)	3	3		5
4. Δογματική Δ'. Συμβολική Θεολογία (Δ. Τσελεγγίδης)	3	3		5
5. Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική (Ι. Κογκούλης)	5	3	2	6
Άσκηση: (Ι. Κογκούλης - Β. Μητροπούλου)				
6. Εισαγωγή στην Ηθική (Αν. Κεσελόπουλος)	2	2		4
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	25			

Η' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ.Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Θεολογία της Καίνης Διαθήκης (Π. Βασιλειάδης)	3	3		5
2. Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο (Ν. Μαγγιώρος)	4	4		5
3. Διδακτική του μαθήματος των Θερησκευτικών (Ι. Κογκούλης - Β. Μητροπούλου)	5	3	2	6
Άσκηση: (Ι. Κογκούλης - Β. Μητροπούλου)				
4. Χριστιανική Ηθική (Α. Κεσελόπουλος - π. Β. Καλιμακίανης)	4	4		5
5. Σημειολογία του σύγχρονου Πολιτισμού (Ι. Πέτρου)	2	2		4
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	24			

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΑΜΗΝΩΝ Α'-Η'

Α' Εξάμηνο

101. Αρχαία Ελληνικά

Ανθολόγιο κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας: Μεταφραστική προσέγγιση Άσκηση: Γλωσσική ανάλυση κειμένων της πατερικής γραμματείας

Εγχειρίδια: 1α. Α. Κόλτσιου-Νικήτα, *Μεταφραστικά ζητήματα στο χώρο της ελληνόφωνης και λατινόφωνης χριστιανικής γραμματείας*, εκδ. University Studio, Θεσσαλονίκη 2009.

1β. Α. Κόλτσιου-Νικήτα, *Φιλολόγως ζητούντες. Γλωσσικές απόψεις και όψεις στα κείμενα των Καπταδόκων Πατέρων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

2α. Η. - G. Nesselrath, *Εισαγωγή στην αρχαιολογία, τόμος Α', Αρχαία Ελλάδα*, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2003.

2β. F. R. Adrados, *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας (Από τις απαρχές ως τις μέρες μας)*, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2003.

(Α. Κόλτσιου-Νικήτα)

102. Τα Θρησκευόμενα του Αρχαίου Κόσμου (Θρησκευολογία)

α1. *Θεωρία και Μεθοδολογία της Επιστημονικής Μελέτης της Θρησκείας, όπου εξετάζουμε τις εξής θεματικές ενότητες: «τι είναι η μελέτη της θρησκείας;»* Πρόκειται για την επιστημονική έρευνα της ανθρώπινης πολιτιστικής όψης και των πρακτικών της. Η όψη αυτή είναι ταυτώσιμη με τους σκοπούς της μελέτης μας και με τους ορισμούς που επιλέγουμε για χρήση, ορισμούς κατάλληλους για τους σκοπούς και τις αναζητήσεις μας. Ό,τι μας ενώνει σε αυτή τη συλλογική ομάδα, η οποία προσδιορίζεται με την αντωνυμία «δικό μας», δεν είναι μόνο οι κοινές αναζητήσεις, τα κοινά εργαλεία και η συμφωνία σε καθιερωμένες αποδείξεις και επιχειρηματολογία, αλλά επίσης το θεσμικό όργανο το οποίο μας ενώνει ως ομάδα και στο οποίο συνεισφέρει το έργο μας. Το όργανο αυτό είναι το δημόσιο πανεπιστήμιο, ένας θεσμός που καταλήγει σε ό,τι αποτελεί ακαδημαϊκή μελέτη της θρησκείας. Έτσι ίσως μπορούμε να καταλήξουμε αναθεωρώντας το αρχικό μας ερώτημα στο «τι είναι η μελέτη της θρησκείας;» Η ερώτηση αυτή μπορεί να βρει άριστη απάντηση αν πρώτα αναρωτηθούμε «πού ασκείται η μελέτη της θρησκείας, από ποιους και με ποιους σκοπούς;» Η απάντηση, εξαρτώμενη από τη συνάφεια των πραγμάτων και τα ενδιαφέ-

ροντα του καθενός, μπορεί να οδηγήσει σε πολύ διαφορετικά συμπεράσματα σε διάφορους λαούς. Ένα άλλο σημείο που μας απασχολεί είναι η ταξινόμηση των θρησκειών. Πώς μπορούμε να τις ταξινομήσουμε και πώς μπορούμε να τις μελετήσουμε; Απάντηση στα ερωτήματα αυτά δίνει το έργο του ερευνητή της θρησκείας:

Με όλες αυτές τις κοινές υποθέσεις μπορεί τώρα κάποιος να κατανοήσει τι πασχίζει να μελετήσει ο φοιτητής του τμήματός μας: το ποιος λαός (συνολο ανθρώπων), πότε, που και γιατί όλα αυτά τα δεδομένα αναφέρονται ως θρησκεία. Θέτοντας τα ερωτήματα αυτά με τη μεθοδολογία ενός ερευνητή (όπως π.χ. ο Bruce Lincoln, University of Chicago), ο φοιτητής βλέπει το αντικείμενο της μελέτης ως μια ενδιαφέρουσα όψη ενός περιθωρίου ανθρώπινου κόσμου κοινωνικής συμπεριφοράς. Επομένως ο φοιτητής μελετά εκείνες τις υπό συζήτηση ανθρώπινες συμπεριφορές τις οποίες και θεωρεί ως θρησκευτικές, δηλ. το σύνολο των υποθέσεων, ιδεών, πεποιθήσεων κλπ. που αφορούν σε ένα θέμα. Όταν κανείς θέτει τα σωστά ερωτήματα και βλέπει στην ιστορική συνάφεια των δεδομένων που μελετά, τότε αντιλαμβάνεται ότι οι λαοί ανά τον κόσμο διακρίνουν την κατηγορία «θρησκεία». Υπό το φως αυτό, ο φοιτητής όχι μόνο σπουδάζει τις θρησκείες του κόσμου αλλά και εκτιμά πώς και γιατί ένας θεός, μια κίνηση ή μια ομάδα οδηγούνται να θεωρηθούν θρησκεία. Έτσι, αν μελετούμε τόσο την θρησκεία όσο και την κατηγορία «θρησκεία» ως γλώσσα του πολυθύλοκου συστήματος της ανθρώπινης συμπεριφοράς που ονομάζεται κοινωνία, το μάθημα γίνεται ενδιαφέρον.

α2. Τα γενικά χαρακτηριστικά της αρχαίας ελληνικής θρησκείας: Υπήρξε ποτέ αυτό που αποκαλούμε ελληνική θρησκεία; Μπορεί η ερώτηση να είναι περιττή, αλλά πρέπει να γίνει εξαρχής απολύτως σαφές ότι ελληνική θρησκεία ως μονολιθική ολότητα δεν υπήρξε ποτέ. Όταν η Ελλάδα αναδόθηκε από το σκοτάδι του παρελθόντος γύρω στα 800 π.Χ. αναπτύχθηκαν διάφορες κοινότητες - πόλεις. Κάθε πόλη είχε το δικό της πάνθεο, στο οποίο ορισμένοι θεοί ήταν σπουδαιότεροι από τους άλλους και ορισμένοι θεοί δεν λατρεύτηκαν ποτέ. Κάθε πόλη είχε τη μυθολογία της, το θρησκευτικό της ημερολόγιο, τις θρησκευτικές της γιορτές.

Η έννοια της ενσωμάτωσης της αρχαίας ελληνικής θρησκείας: Η αρχαία ελληνική θρησκεία ήταν πλήρως ενσωματωμένη στην κοινωνία, δεν υπήρχε σφαίρα της ζωής από την οποία να αποσιτάξει η θρησκευτική οπτική. Γέννηση, θάνατος, πόλεμος και ειρήνη, γεωργία, εμπόριο, πολιτική, όλα τα γεγονότα και οι δραστηριότητες συνοδεύονταν από θρησκευτικές πρακτικές.

Η ενσωμάτωση αυτή επηρέασε την αντίληψη του ιερού. Σχετικά θέματα που εξετάζονται στο μάθημα:

- πολυθεϊσμός, ευσέβεια και βέβηλο,
 - οι εκπρόσωποι του «ιερού»
 - ο ρόλος του φύλου και κυρίως της γυναικας- ειδικές μορφές ελληνικής ευσεβείας: μυστικές (Θεομορφία - Λατρεία του Διονύσου) και μυστηριακές (Ελευσίεια μυστήρια), «ορφικός βίος».
- Εγχειρίδιο: 1α. Π. Παχής, *Η Λατρεία της Ισιδίας και του Σέραπι. Από την τοπική στην οικουμενική κοινωνία*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.
- 1β. Π. Παχής, *Θρησκεία και οικονομία στην αρχαία ελληνική κοινωνία*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

(Π. Παχής - Α. Ζιάκκα)

103. Εισαγωγή στη Θεολογία

Εξετάζεται το γνωστικό αντικείμενο της Επιστήμης της Θεολογίας. Η δυναμική και η στατική θεώρηση της. Η χαρακτηριστική και η ακαδημαϊκή Θεολογία. Η θέση της Θεολογίας στο σύγχρονο Πανεπιστήμιο και ο ρόλος της στη διατύπωση αξιών για τις σύγχρονες κοινωνίες.

Εγχειρίδια: 1α. Δημήτρα Κούκουρα, *Εισαγωγή στη Θεολογία*, εκδ. Κορυνηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2004.

1β. Δημήτρα Κούκουρα, *Μεθοδολογική προσέγγιση Ομολογητικών κειμένων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

2. Παναγιώτης Τρεμπέλας, *Εγκυκλοπαίδεια της Θεολογίας*, εκδ. Σωτήρ, Θεσσαλονίκη 1964.

(Δ. Κούκουρα)

104. Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη και τη Βιβλική Εβραϊκή Γλώσσα

Στόχος του μαθήματος είναι να ενημερώσει τους φοιτητές: α) για τα πορίσματα της σύγχρονης επιστήμης σε θέματα που σχετίζονται με την ονομασία, τη συγγραφή, τη σύνθεση, την ένταξη στον Κανόνα, το περιεχόμενο και τη θεολογία των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης και β) για την ιστορία, τη γραφή, την ανάγνωση και τα κυριότερα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της εβραϊκής γλώσσας του πρωτοτύπου κειμένου της Π.Δ.

Εγχειρίδια: 1α. Δ. Κατιμάκης, *Σύντομη Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 1991.

- 1β. Δ. Δοΐκος – Μ. Κωνσταντίνου, *Γλωσσική Ανάλυση της Πεντατεύχου*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.
2. Στ. Καλαντζάκης, *Ερμηνεία περικοπών της Παλαιάς Διαθήκης*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.

(Μ. Κωνσταντίνου)

105. Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη

Ιστορία του χειρογράφου και εντύπου κειμένου της Καινής Διαθήκης. Ιστορία του Κανόνα της. Ιστορικά στοιχεία για το ελληνιστικό περιβάλλον, στο οποίο αναπτύχθηκε και διαδόθηκε η Καινή Διαθήκη. Γλώσσα, χαρακτηρισμός, ύφος, τόπος, χρόνος, σκοπός συγγραφής, θεολογικές ιδέες και περιεχόμενα των επί μέρους βιβλίων της Καινής Διαθήκης. Το μήνυμά τους στο σύγχρονο κόσμο.

Εγχειρίδια: 1α. Ι. Καραβιδόπουλος, *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2007.

1β. Π. Βασιλειάδης, *Τα λόγια του Ιησού. Το αρχαιότερο ευαγγέλιο*, εκδ. Άρτου Ζωής, Αθήνα 2008.

2α. Σ. Αγορίδης, *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1991.

2β. Δ. Πασσάκος, *Θεολογία και Κοινωνία σε διάλογο*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2001.

(Μ. Γκουτζιούδης)

Άσκηση Λειτουργικής

Εισαγωγή στην ιστορία και τη Θεολογία της θείας Λατρείας. Εξέλιξη της θείας Λατρείας. Λειτουργικός χρόνος. Εκκλησιαστικό έτος. Μοναχικό και ασματικό τυπικό. Οι ακολουθίες του νυχθημέρου. Ανάλυση λειτουργικών όρων. Λειτουργικά σκεύη, βιβλία και άμφια. Πρακτική άσκηση στο Ναό της Σχολής.

Εγχειρίδια: 1α. Ι. Φουντούλης, *Λειτουργική Α΄. Εισαγωγή στη Θεία Λατρεία*, εκδ. Μιχαήλ Φουντούλης, Θεσσαλονίκη 2004.

1β. Ι. Φουντούλης, *Κείμενα Λειτουργικής Α΄ και Β΄ (Ακολουθία του Νυχθημέρου, Θέματα Ευχολογίου)*, εκδ. Μιχαήλ Φουντούλης, Θεσσαλονίκη 2005.

2. π. Αλέξανδρος Σιμέμαν, *Η Εκκλησία προσευχόμενη. Εισαγωγή στη Λειτουργική Θεολογία*, εκδ. Ακρίτας, Θεσσαλονίκη 2003.

(Π. Σκαλτσής)

Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά)

Αγγλικά: Ανάγωση-κατανόηση κειμένων με θεολογικό περιεχόμενο στην Αγγλική, όπως Βίοι Αγίων, ερωτήσεις - απαντήσεις, ερμηνεία λέξεων, συνώνυμα - αντώνυμα.

Εγχειρίδιο: 1α. Μ. Μακραντωνάκη-Φαραζά, *Glossary of Theological Terms, English-Greek, Greek-English*, εκδ. Πουρναρά 2008.

1β. Μ. Μακραντωνάκη - Φαραζά, *English Theological Texts and Exercises, Κείμενα και ασκήσεις με αγγλικούς θεολογικούς όρους*, εκδ. Πουρναρά 2008.

(Μαρία Μακραντωνάκη-Φαραζά)

Β΄ Εξάμηνο

202. Ιστορία και Γραμματεία της Εκκλησίας της Ελλάδος

Αντικείμενο εξέτασης του μαθήματος αποτελούν η ίδρυση και εδραίωση της Εκκλησίας, οι διαμάχες - αιρέσεις, ο μοναχισμός, η τέχνη, η πνευματική κίνηση, η διοίκηση.

Εγχειρίδιο: 1α. Ανδρέας Νανάκης, (Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου), *Εκκλησία εθιμαρχούσα και εθνική. Μέσα από τη Σύναξη των Πρεσβυτέρων και του Ιερού Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος (1870-1922)*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2007.

1β. Ανδρέας Νανάκης, (Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου), *Η Εκκλησία και ο Ελευθέριος Βενιζέλος*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2008.

(Μητρ. Ανδρέας Νανάκης)

203. Βυζαντινή Αρχαιολογία

Εισαγωγή στην τέχνη της παλαιοχριστιανικής, πρωτοβυζαντινής, μεσοβυζαντινής και υστεροβυζαντινής περιόδου. Αρχιτεκτονική, μνημειακή ζωγραφική (τοιχογραφίες, ψηφιδωτά), γλυπτική, μικροτεχνία, ιστορημένα χειρόγραφα.

Εγχειρίδια: 1. Μ. Καζαμία-Γσέρνου, *Ιστοριών της «δέηση» στους Βυζαντινούς ναούς της Ελλάδος*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

2. Σημειώσεις Βυζαντινής Αρχαιολογίας (εκδ. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ.).

3. Ch. Delvoye, *Βυζαντινή Τέχνη*, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2003.

(Μ. Καζαμία-Γσέρνου)

205. Ιστορία της Φιλσοσοφίας

Διόσκειται η αρχαία ελληνική φιλοσοφία από τους Προσωκρατικούς ως τους τελευταίους Πλατωνικούς. Παρουσιάζονται επίσης βασικοί αντιρόθετοι της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου. Η διδασκαλία εμπεδώνεται με ανάλυση και ερμηνεία συναφών κειμένων. Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση θεμελιωδών φιλοσοφικών όρων που υποβλήθηκαν από την ορθόδοξη θεολογική παράδοση και στην υπογράμμιση φιλοσοφικών θέσεων και μεθοδολογικών συμπεριφορών που είναι ασυμβίβαστες με εκείνες των χριστιανών συγγραφέων. Εκπονούνται συλλογικές και προσωπικές ασκήσεις επί των αρχαίων πηγών. Παρέχεται υποχρεωτική και προαιρετική βιβλιογραφία.

Εγχειρίδια: 1. Κ. Δ. Γεωργιάδης, *Ιστορία της ελληνικής φιλοσοφίας*, εκδ. Πιπιάδης, Αθήνα 2004 (Σύγγραμμα παλαιό).

2. Νι. Ματσούκας, *Ιστορία της Φιλσοσοφίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

(Α. Ζιόσος)

206. Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία: Από την Ίδρυση της Εκκλησίας μέχρι το Σχίσμα (1054)

Σκοπός του μαθήματος είναι η μελέτη των συνθηκών που διαμόρφωσαν τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης της Εκκλησίας, τους θεσμούς της, τη σχέση της με την κεντρική πολιτική εξουσία, η προσέγγιση των προβλημάτων που προέκυψαν κατά την πρώτη χλιετία στη ζωή της Εκκλησίας, καθώς και των τρόπων, με τους οποίους τα αντιμετωπίσε.

Η πρώτη περίοδος περιλαμβάνει την ιστορία της αδιάφετης μέχρι το σχίσμα του 1054 Χριστιανοσύνης. Στο πρώτο μέρος μελετάται η ιστορία της Εκκλησίας μέχρι τον Μ. Κωνσταντίνο σε τρία κεφάλαια (οι Απόστολοι, οι δώδεκοι, οι γνωστικές αρέσεις) και στο δεύτερο μέρος η ιστορία της Εκκλησίας από το διάταγμα των Μεδιολάνων (313) μέχρι το σχίσμα σε τέσσερα κεφάλαια (η Εκκλησία των αρέσεων, των σχισμάτων και των συνόδων, η αυτοκρατορική πολιτική στα θέματα της Εκκλησίας, η εκονομασία, οι σχέσεις του ανατολικού και δυτικού Χριστιανισμού, δηλ. οι σχέσεις Ρώμης - Κωνσταντινούπολης).
Εγχειρίδιο: 1α. Ιωάν. Αναστασίου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, τ. Α', (Από την ίδρυση μέχρι το 1054), εκδ. Επικεντρο, Θεσσαλονίκη.

1β. Ι. Καραγιαννίδης, *Ιστορία του Βυζαντινού κράτους*, τ. Α'-Γ', εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 1990.

(Ευ. Δημητρίου)

404. Εισαγωγή στην Παιδαγωγική

Το περιεχόμενο της διδασκαλίας περιτρέφεται γύρω από ένα ευρύτερο πλαίσιο βασικών στοιχείων της Παιδαγωγικής Επιστήμης με κύριους άξονες τον επιστημονικό της χαρακτήρα, το αντικείμενο, τη μεθοδολογία και τα μεθοδολογικά προβλήματα της έρευνας καθώς και τη σχέση της με τις επιστήμες της αγωγής, αλλά και άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες.

Η ιστορική ανασκόπηση κρίνεται απαραίτητη με αφεψίς αναφορές στο φαινόμενο της αγωγής, όπως απαντάται σε λαούς και θρησκείες, αλλά και σε ρεύματα ή τάσεις και ιδέες που κυριάρχησαν κατά καιρούς μέχρι τις μέρες μας. Η εξέταση του φαινομένου της αγωγής δεν εξαντλείται εδώ, δεδομένου ότι η μελέτη της σύγχρονης Παιδαγωγικής σε σχέση με τις δυνατότητες, τις προοπτικές, τους σκοπούς, τα μορφωτικά αγθά, τις μεθόδους, τα μέσα, τους νέων παιδαγωγικών κοινωνικών προβληματισμών, αναδεικνύουν το ρόλο της αγωγής τόσο για το υποκείμενό της, το μαθητή, όσο και για το δάσκαλο ή καθηγητή και την κοινωνία ευρύτερα. Βασική επιδιώξη μας η επιστημονική και παιδαγωγική κυρίως θεώρηση των φοιτητών, στοιχείο απαραίτητο για την εξέλιξη τους και τις προοπτικές τους.

Εγχειρίδια: 1. Ι. Κογκούλης, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 52005.

2. Δ. Χατζηδημού, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, Συμβολή στη διάγνωση της παιδαγωγικής σχέσης*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 62007.

(Ι. Κογκούλης)

207. Πληροφορική και Θεολογία

Εισαγωγική παρουσίαση της επιστήμης της Πληροφορικής με έμφαση στη σύνθεση των τεχνικών δομών και στην ανάδυση των αρχών ψηφιακής λογικής που συνθέτουν το πλαίσιο λειτουργίας της. Συνοπτική παράθεση της αρχιτεκτονικής των υπολογιστικών συστημάτων (Hardware). Βασικές αρχές των δικτύων Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Η/Υ). Ο κυβερνοχώρος του διαδικτύου (Internet). Εισαγωγή στις μεθοδολογίες του προγραμματισμού (software) στα λειτουργικά συστήματα Η/Υ και στις εφαρμογές επεξεργασίας δεδομένων. Παρουσίαση των προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, οργάνωσης βάσεων δεδομένων και επεξεργασίας εκδόνας, καθώς και των θεμελιωδών αρχών που διέπουν τα προγράμματα αυτά. Ψηφιακά αρχεία και ψηφιακές βιβλιοθήκες. Δημιουργία παρουσιάσεων, μαθημάτων και διαλέξεων με χρήση Η/Υ.

Εφαρμογές της πληροφορικής σε διαδικασίες θεολογικού ενδιαφέροντος: Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας (TLG), πληροφορική και Αγία Γραφή (Λεξικά, concordantiae κ.λπ.). Η συμβολή των Η/Υ στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μετα-εφαρμογές της ψηφιακής τεχνολογίας στα δεδομένα θεολογικού περιεχομένου. Ορισμός και ποσοτική αξιολόγηση της πληροφορίας. Τεχνολογικά επιτεύγματα αιχμής: τηλεδιάσκεψη, τηλεματική, εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Θέματα ρητικής στην κοινωνία των Η/Υ.

Εγχειρίδια: 1α. Ν. Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική Ι: Η πληροφορία της Παρατήρησης. Από το Αναλογικό στο Ψηφιακό*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Ν. Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική ΙΙ: Διαδικασίες επεξεργασίας, ψηφιακής πληροφορίας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2009.

2. P. Rechenberg, *Εισαγωγή στην Πληροφορική*, εκδ. Κλειδαρίθμος, Αθήνα 2001.

(Ν. Μυρίδης)

Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά)

Αγγλικά: Ανάγνωση-κατανόηση κειμένων με θεολογικό περιεχόμενο στην Αγγλική, όπως επιστολές Οικουμενικού Πατριάρχου, επισκόπων, αποστάματα από τα Μηναία, ερωτήσεις – απαντήσεις, ερμηνεία λέξεων, συνώνυμα-αντώνυμα.

Εγχειρίδιο: 1α. Μ. Μακραντωνάκη-Φαραζά, *Glossary of Theological Terms, English-Greek, Greek-English*, εκδ. Πουρναρά 32008.

1β. Μ. Μακραντωνάκη-Φαραζά, *English Theological texts and exercises, Κείμενα και ασκήσεις με αγγλικούς θεολογικούς όρους*, εκδ. Πουρναρά 22008.

(Μαρία Μακραντωνάκη-Φαραζά)

Γ' Εξάμηνο

201. Ερμηνεία Ιστορικών Βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης από το Κείμενο των Ο'

Το μάθημα προσεγγίζει το κείμενο της Παλαιάς Διαθήκης με βάση την ερμηνευτική παράδοση της Εκκλησίας μας και τα πορίσματα της νεότερης βιβλικής επιστήμης. Ειδικότερα, μέσα από την ανάλυση βιβλικών περικοπών, εξετάζονται θέματα όπως η πρόλευση του σύμπαντος, η εμφάνιση του κακού στον

κόσμο, ο ρόλος του Θεού στην ιστορία της ανθρωπότητας, η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, η διασπορά της ανθρωπότητας πάνω στη γη, η έναρξη της ιερής ιστορίας κ.λπ.

Εγχειρίδια: 1α. Μ. Κωνσταντίνου, *Ρήμα Κυρίου Κραταίων, Αφηγηματικά κείμενα από την Παλαιά Διαθήκη*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 42005.

1β. W. Dietrich (μετ. Ι. Μουρτζίου), *Η πρώτη περίοδος της βασιλείας στο βιβλικό Ισραήλ (10^{ος} αι.)*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.

2. Στ. Καλαντζάκης, *Ερμηνεία περικοπών της Παλαιάς Διαθήκης*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.

(Μ. Κωνσταντίνου)

302. Ιστορία των Σλαβικών Ορθόδοξων Εκκλησιών

Αρχική κοιτίδα, η πρωτόγλωσσα, μεταναστεύσεις και οριστική εγκατάσταση των Σλάβων. Πρώιμος πολιτισμός και μυθολογία. Η νέα Ευρώπη τον 9^ο αι.

Το χριστιανικό βάπτισμα. Ίδρυση των Εκκλησιών Βουλγαρίας και Σερβίας.

Το βάπτισμα της Ρως. Σλαβογενεμανικός ανταγωνισμός. Η βυζαντινή ιεραποστολή στη Μοραβία. Ένταξη Βουλγάρων, Ρως και Σέρβων στην πολιτιστική σφαίρα επιρροής του Βυζαντίου. Η Ορθοδοξία στα ολαβικά κράτη των Βαλκανίων ως το 14^ο αι. Η Εκκλησία στη Ρωσία του Κιέβου και τη Μοσχοβία. Το Ρωσικό Πατριαρχείο. Αιρέσεις και σχίσματα στην Κεντρο-Ανατολική Ευρώπη. Η Ορθοδοξία σε διάλογο με τη Μεταρρύθμιση και Αντιμεταρρύθμιση.

Η Ορθοδοξία στην Πολυνομιθουανική Κοινοπολιτεία. Γεωπολιτική του δόγματος και περιχωρήσεις στο χριστιανικό κόσμο των Σλάβων. Το σχίσμα της Ένωσης.

Γένεση, εξέλιξη και σημασία των ορθόδοξων αδελφοτήτων λαϊκών στην Ανατολική Ευρώπη. Η ολαβική Ορθοδοξία στα Βαλκάνια την Οθωμανική περίοδο. Η Συνοδική περίοδος της Ρωσικής Εκκλησίας. Τοπικές ολαβικές Εκκλησίες στην πορεία τους προς την αυτοκεφαλία ή αυτονομία. Επανάδρυση του Ρωσικού Πατριαρχείου. Ο 20^{ος} αι. στην ιστορία των Σλαβικών Ορθόδοξων Εκκλησιών.

Εγχειρίδια: 1α. Δ. Γόντης, *Ιστορία των Ορθόδοξων Εκκλησιών Βουλγαρίας και Σερβίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2001.

1β. Βλ. Φειδός, *Εκκλησιαστική Ιστορία της Ρωσίας, 988-1988, (Από την ίδρυση της μέχρι σήμερα)*, εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1997.

1γ. Ελένη Οικονόμου, *Ορθόδοξη Εκκλησία της Πολωνίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2010.

1δ. Αντ.-Δημ. Ταχιάος, *Πλητές εκκλησιαστικής ιστορίας των Ορθόδοξων Σλάβων*, τ. Α', εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2008.

2α. Ι. Ταρνανίδης, *Ιστορία των Σλαβικών Ορθόδοξων Εκκλησιών*, τχ.Δ', *Ιστορία της Βουλγαρικής Εκκλησίας*, τχ. Β', *Ιστορία της Σερβικής Εκκλησίας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2007.

2β. Χριστίνα Μπουδάκη-Ζήση, *Ο εκχριστιανισμός των Ρώσων*, εκδ. Βρυέν-νιος, Θεσσαλονίκη 1989.

(Ελ. Οικονόμου)

303. Αγιολογία και Εισαγωγή στη Χριστιανική Γραμματεία

Το μθήμα ως προς το πρώτο μέρος του (Αγιολογία) στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τις ανθρωπολογικές, χριστολογικές και εκκλησιολογικές παραμέτρους του γεγονότος της αγιότητας, μέσα από τα αγιολογικά μοντέλα που δεσπόζουν σε κάθε περίοδο της εκκλησιαστικής ιστορίας από την εποχή της Βίβλου μέχρι τις μέρες μας. Επιπλέον, παρουσιάζονται αδρομερώς τα βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τη θεολογική, φιλολογική και ιστοριογραφική επεξεργασία της αγιολογικής γραμματείας.

Κατά το δεύτερο σκέλος του, το μθήμα αποτελεί μια ευρύτερη εισαγωγή στη Χριστιανική Γραμματεία: στα βασικά της είδη, τις μεθόδους προσέγγισης, το ιδιαίτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο που τα πλαισιώνει καθώς και τη σωτηριολογική της στοχευσιμότητα.

Εγχειρίδια: 1α. Δημ. Τσίμης, *Εκκλησιαστική Γραμματιολογία και κείμενα Πατερικής Γραμματείας*, εκδ. Πορφυρά, Θεσσαλονίκη 2007.

1β. Π. Υφαντής, *Κλήση, πορεία, μετοχή. Η πνευματική οντολογία της Χριστιανικής αγιότητας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2010.

2α. Π. Πάσχος, *Εισαγωγή στην αγιολογία της Ορθόδοξου Εκκλησίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 21997.

2β. Στ. Παπαδόπουλος, *Πατριολογία Α': Εισαγωγή*, Β' και Γ' αιώνας, Αθήνα 21982, 2000.

(Π. Υφαντής)

304. Γενική Κοινωνιολογία

Εισαγωγή στην έννοια της επιστήμης. Ανάλυση των βασικών εννοιών-λειτούργων της κοινωνικής ζωής. Τυπολογική παρουσίαση των τάσεων που οδήγησαν αρχικά στην προβληματική και προοδευτικά στη γένεση της Επιστή-

μης. Εμπνευσία της κοινωνικής συμπεριφοράς και δράσεως. Προέγγιση και ανάλυση των προβλησεων-πηλών της Κοινωνιολογίας. Προϊστορία, ιστορία και κλασικοί του κοινωνιολογικού χώρου, εξειδικευμένες προστιτικές. Διαρρέσεις της βασικής επιστήμης. Λειτουργία της ολικής κοινωνίας. Προέλευση, μορφοποιητικές διαδικασίες, εξέλιξη, συνλειτουργία των κοινωνικών θεσμών. Σύνχρονι κλάδοι και περιεχόμενο. Μέθοδοι και αρχές της κοινωνιολογικής έρευνας.

Εγχειρίδια: 1. Ι. Πέτρου, *Κοινωνιολογία*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2007.

2. Β. Γουάιτς, *Γενική Κοινωνιολογία*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1997.

(Ι. Πέτρου - Χρ. Τσιρώνης)

305. Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία: Από το σχίσμα (1054) μέχρι σήμερα

Εξετάζονται οι ακόλουθες θεματικές ενότητες:

Ορθόδοξη Εκκλησία: (α) Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως: Οργάνωση και διοίκηση, προοιπάθεις αποκατάστασης της ενότητας με την Καθολική Εκκλησία, εκκλησιαστικό ζήτημα της ελλητικής κοινότητας της Βενετίας, θεολογικές έριδες, επαναστατικά κινήματα των υπόδουλων ορθόδοξων, κατάσταση της παδείας, επίμερους αρχιερατικά και μοναστηριακά ζητήματα. (β) Πατριαρχείο Ιεροσολύμων: Σταυροφορίες της Δύσης, προσκυνησιακό ζήτημα των Αγίων Τόπων.

Καθολική Εκκλησία: Οργάνωση και διοίκηση, αγώνας για την «περιβολή», παπικό σχίσμα, σημαντικότερες σύνοδοι.

Προτεστάντες: Διδασκαλία και δράση των πρωτεργατών της Μεταρρύθμισης (Λούθηρος, Ζβίνγγλιος, Καλβίνος)

Σκοπός του μαθήματος είναι να προσφέρει στους φοιτητές τις απαραίτητες ιστορικο-θεολογικές γνώσεις, που θα τους βοηθήσουν να γνωρίσουν την ιστορική διαδρομή του διασπασμένου χριστιανικού κόσμου και να κατανοήσουν τις δυσκολίες αλλά και τις δυνατότητες που υπάρχουν στις μέρες μας για την αποκατάσταση της εκκλησιαστικής ενότητας.

Εγχειρίδια: 1α. Διον. Βαλαής, *Η πατριαρχία του Θεοδοσίου Β'* (1769-1773).

Σηβολή στη μέλητη της θεσμικής λειτουργίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο, εκδ. Πορφυρά, Θεσσαλονίκη 2009.

1β. Αρχιμ. Καλλίνικος Δελικάνης, *Επίσημα εκκλησιαστικά έγγραφα του Οικουμενικού Πατριαρχείου*, Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, εκδ. Πορφυρά, Θεσσαλονίκη 2009.

1γ. Σημειώσεις

2α. Ι. Αναστασιού, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, τ. Β' (ΙΑ' αιώνας μέχρι σήμερα), εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη.

2β. Αρχιμ. Καλλίνικος Δελικάνης, *Επίσημα εκκλησιαστικά έγγραφα του Οικουμενικού Πατριαρχείου*, Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

2γ. Σημειώσεις

(Διον. Βαλαής)

Ξένες Γλώσσες. (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά)

Αγγλικά: Ανάγνωση - κατανόηση κειμένων με θεολογικό περιεχόμενο, όπως η θεία Λειτουργία (σημασία - τύποι θ. Λειτουργίας), αποσπάσματα βιβλίων σχετικά με το γάμο στην Ορθόδοξη Εκκλησία, με τα πρεσβεία τιμής της έδρας της Κωνσταντινούπολης στη θεωρία και την πράξη. Η Κυριακή Προσευχή και το Σύμβολο της Πίστεως.

Εγχειρίδιο: 1α. Μ. Μακραντωνάκη-Φαραζά, *Glossary of Theological Terms, English-Greek, Greek-English*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

2β. Μ. Μακραντωνάκη-Φαραζά, *English Theological Texts and exercises, Κείμενα και ασκήσεις με αγγλικούς θεολογικούς όρους*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

(Μαρία Μακραντωνάκη-Φαραζά)

Δ' Εξάμηνο

301. **Ερμηνεία ποιητικών και προφητικών βιβλίων της Π.Δ. από το κείμενο των Ο'**

Εκτός από τα γενικά εισαγωγικά στους ψαλμούς αναλύεται και ένας τουλάχιστον ψαλμός από κάθε λογοτεχνικό είδος. Στη δεύτερη ενότητα γίνεται προσπάθεια να προσεγγίσουμε το θέμα της ιουδαϊκής εσχολογίας, όπως αυτή παρουσιάζεται στους Προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης.

Εγχειρίδια: 1α. Δ. Καϊράκης, *Σύντομο υπόμνημα στους Ψαλμούς*, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα 2010.

1β. Δ. Καϊράκης, *Ψαλμω τω Θεώ μου*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2010.

2. Σ. Αγουρίδης, *Ερμηνευτική των ιερών κειμένων*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2008.

(Δ. Καϊράκης)

401. Ερμηνεία Συνοπτικών Ευαγγελίων

Ερμηνευτική ανάλυση του κατά Μάρκον Ευαγγελίου σε συνδυασμό με τις παράλληλες δηγήσεις των συνοπτικών Ευαγγελίων Ματθαίου και Λουκά. Η θεολογία των συνοπτικών ευαγγελιστών με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα όπως: εσχολογία (Βασιλεία του Θεού), χριστολογία (Υιός του ανθρώπου, Χριστός, Υιός του Θεού κ.λπ.), πνευματολογία, εκκλησιολογία, ιεραποστολή.

Εγχειρίδια: 1α. Ι. Καραβιδόπουλος, *Το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Σ. Αγουρίδης, *Ματθαίος ο Ευαγγελιστής*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2000.

2α. Δ. Τρακατέλλης, *Εξοσία και πάθος*, εκδ. Δόμος, Αθήνα 1983.

2β. Σ. Δεσπότης, *Η Αγία Γραφή στον 21^ο αιώνα*, τ. Α' - Β', εκδ. Άθως, Αθήνα 2008.

(π. Ιω. Σκιαδαρέσης)

601. Τα Σύγχρονα Μεγάλα Θρησκευόμενα

Γένεση, ιστορική εξέλιξη, διδασκαλία, μύθος, λατρεία, ζωή και κοινωνία των σύγχρονων μεγάλων θρησκευμάτων του κόσμου, δηλαδή των ινδικών (Ινδουισμού, Βουδισμού, Τζαϊνισμού, Σικχισμού), των κινεζικών (Κομφουκισμού, Ταοισμού) και των ιαπωνικών (Σιντοισμού και ιαπωνικού Βουδισμού). Ειδική αναφορά γίνεται στο Ισλάμ, γένεση, εξέλιξη, κλάδοι, δομή ιωλφμικής κοινωνίας. Παρουσίαση βασικών αρχών και θέσεων του Ισλάμ και των άλλων ασιατικών θρησκειών με χρήση σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων.

Εγχειρίδιο: 1α. Γρ. Ζιάκας, *Θρησκείες και Πολιτισμοί της Ασίας (Ινδικά, Βουδιστικά, Κινεζικά, Θιβητικά και Ιαπωνικά Θρησκείματα)*, εκδ. Κορηλία Σφακτιανάκη, Θεσσαλονίκη 2008.

1β. Ρ. Pachis - D. Wiebe, *Chasing down Religion*, εκδ. Μπαρμπούνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

1γ. Π. Παχής (επιμ.), *Θρησκείες της Ανατολής*, εκδ. Κορηλία Σφακτιανάκη, Θεσσαλονίκη 2005.

(Π. Παχής - Α. Ζιάκα)

402. Εκκλησιαστική Γραμματολογία με έμφαση στους Λατινούς Πατέρες

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η επιστημονική σπουδή των Πατέρων και των συγγραφέων της Εκκλησίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη μελέτη της λατινικής χριστιανικής γραμματικής.

Οι συγγραφείς εντάσσονται μέσα στο χώρο και το χρόνο που έδρασαν, ενώ εξετάζονται οι κοινωνικές, θρησκευτικές, φιλοσοφικές και πολιτιστικές συν-στάσεις που επέδρασαν στη σκέψη τους ή προκάλεσαν την απολογητική και αντιρηρητική τους στάση.

Ο βίος και η εργογραφία των συγγραφέων διερευνούνται ιστοριοκοφολογικά. Μέσα από τα συγγράμματά τους αναδεικνύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας, των επιχειρήσεων και της συμβολής τους στην εξήλιξη και τη διαμόρφωση των αληθειών της πίστης και της εκκλησιαστικής παράδοσης. Ερευνάται η επίδραση της σκέψης κάθε συγγραφέα στους μεταγενέστερους και διεξάγεται έμφαση στην επικρατική παρουσίαση του μηνύματός τους.

Σκοπός του μαθήματος είναι η γνώριμία των φοιτητών με την πατερική θεολογία και ιδιαίτέρως με τη δυτική θεολογική παράδοση τόσο κατά την περίοδο της αδιάκριτης Εκκλησίας όσο και κατά τους πρώτους αιώνες της διαίρεσής της.

Εγχειρίδιο: 1α. Φ. Ιωαννίδης, *Πατέρες και Εκκλησιαστικοί Συγγραφείς της Δύσης*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. Φ. Ιωαννίδης, *Πηγές της Ορθόδοξης δυτικής εμπειρίας*, *Θεολογία-Γραμματεία-Πνευματικότητα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2010.

(Φ. Ιωαννίδης)

403. Εκκλησιαστική Γραματολογία και Ερμηνεία Πατέρων

Το μάθημα χωρίζεται σε δύο ενότητες. Στην πρώτη εξετάζεται ο βίος και η διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας και των εκκλησιαστικών συγγραφέων, ενώ στη δεύτερη επιχειρείται η ιστορικο-θεολογική ανάλυση και επεξεργασία των έργων τους.

Ο κάθε συγγραφέας ή πατέρας της Εκκλησίας τοποθετείται στο ευρύτερο χώρο-χρονικό και πνευματικό πλαίσιο και διαπιστώνεται ο τρόπος με τον οποίο αντιδρά προσηγορικά ή αντιθετικά σε συγκεκριμένα κοινωνικά, πολιτικά, θεολογικά και εκκλησιαστικά δεδομένα.

Στη δεύτερη ενότητα εξετάζεται το πρόβλημα της ερμηνείας της χριστιανικής γραμματείας. Παρουσιάζονται οι μέθοδοι ερμηνείας, που επηρέαξαν πατέρες και εκκλησιαστικοί συγγραφείς, καθώς και τα θέματα που προκύπτουν από τη συνάντηση του πατερικού λόγου με σύγχρονα ζητήματα.

Σκοπός του μαθήματος είναι η μύηση των φοιτητών στη χριστιανική γραμματεία, στις μεθόδους ιστορικο-φιλολογικής της προσέγγισης και της ερμηνευτικής της ανάλυσης.

Εγχειρίδια: 1α. Γ. Φλορόφοσκου, *Οι βυζαντινοί Πατέρες Α', Β', Γ'*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

1β. Χρ. Αραμπατζής, *Κείμενα εκκλησιαστικής γραμματείας από τον 1^ο έως τον 18^ο αι.*, τ. Α'-Β', εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

2α. Π. Χρήστου, *Εκκλησιαστική Γραματολογία*, τ. Α'-Β', εκδ. Κυρομάνου, Θεσσαλονίκη 2002.

2β. Ιωάννου Δαρμασκηνού, *Κατά Μανυγιάων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

(Χρ. Αραμπατζής)

405. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Θρησκείας

Σχέσεις θρησκείας και κοινωνίας. Το πρόβλημα της προέλευσής και της λειτουργίας του θρησκευτικού φαινομένου. Θεωρίες για τη γένεση της θρησκείας. Η κοινωνιολογική προσέγγιση του θρησκευτικού φαινομένου. Θρησκεία και εναλλακόμενες κοινωνικές μεταβλητές. Θρησκευτικές παροίθησεις και κοινωνική οργάνωση. Το κοινωνικό περιεχόμενο της θρησκευτικής ζωής. Ιστορία και τάσεις της Κοινωνιολογίας της θρησκείας. Γένεση και λειτουργία των θρησκευτικών θεσμών.

Εγχειρίδια: 1α. Grace Davie, *Κοινωνιολογία της θρησκείας*, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2010.

1β. Daniele Hervieu - Léger, Jean - Paul Willaime: *Κοινωνικές Θεωρίες και θρησκεία*, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2005.

2. Β. Γιούλτοης, *Κοινωνιολογία της θρησκείας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.

(Ν. Παπαγεωργίου)

Δοκίμηση Ομιλητικής - Επικοινωνίας

Περιοδικά κριτική προσέγγιση Ομιλιών και μεθοδολογική ανάλυση βασισμένη στις αρχές της επικοινωνίας.

Εγχειρίδια: 1α. Δήμητρα Κουκουρά, *Η Ρητορική και η Εκκλησιαστική Ρητορική*, *Διαχρονική Μελέτη*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

1β. Δήμητρα Κουκουρά, *Εκκλησία και Γλώσσα - Επικοινωνιακή προσέγγιση*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

2. Ευαγγέλου Θεοδώρου, *Μαθήματα εκκλησιαστικής Ρητορικής ή Ομιλητικής*, Αθήνα 1988.

(Δ. Κουκουρά)

Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά)

Αγγλικά: Ανάγνωση - ερμηνεία λέξεων - συνώνυμα-αντώνυμα, μετάφραση αποσπασμάτων της Κ. Διαθήκης, της Αποκάλυψης, ερωτήσεις-απαντήσεις.

Εγχειρίδιο: 1α. Μ. Μακραντωνάκη-Φαραζά, *Glossary of Theological Terms, English-Greek, Greek-English*, εκδ. Πουρναρά 2008.

2β. Μ. Μακραντωνάκη-Φαραζά, *English Theological Texts and exercises, Κείμενα και ασκήσεις με αγγλικούς θεολογικούς όρους*, PART II, εκδ. Υπηρεσία Δημοσυνεμάτων Α.Π.Θ.

(Μαρία Μακραντωνάκη-Φαραζά)

Ε' Εξάμηνο

501. Ερμηνεία Επιστολών του Αποστόλου Παύλου

Εισαγωγή στη δομή και το θεολογικό και κοινωνικό υπόβαθρο των παύλειων επιστολών. Ερμηνεία αποσπασμάτων από τις επιστολές του απ. Παύλου και κυρίως των Α' και Β' προς Θεσσαλονικείς. Σύντομη παρουσίαση των θέσεων του Παύλου για τη χριστολογία, μυστηριολογία, εκκλησιολογία, εσχολογία και την ανθρωπολογία. Επίσης θα γίνει αναφορά στις κοινωνιολογικές απόψεις του αποστόλου (λογεία), στην ευχαριστιακή θεολογία και στη σχέση του Παύλου με τον ιουδαϊσμό.

Εγχειρίδια: 1α. Π. Βασιλειάδης, *Παύλος. Τομές στη Θεολογία του*, τ.Α', εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.

1β. Ι. Γαλιάνης, *Α' και Β' επιστολές του Αποστόλου Παύλου προς Θεσσαλονικείς*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

2α. Χ. Καρακόλης, *Αμαρτία, βίπτισμα, χάρις (Ρωμ. 6,1-14) - Συμβολή στην πρώτη σωτηριολογία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.

2β. Δ. Πασσάκος, *Ευχαριστία και Ιεραποστολή*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.

(Χ. Ατματζίδης)

502. Δογματική Α'. (Ιστορία της Ορθόδοξης Θεολογίας και Πνευματικότητας)

Ιστορία της μορφολογικής αναπτύξεως των ορθόδοξων δογμάτων από τη βιβλική τους διατύπωση μέχρι την πιο αναπτυγμένη εκκλησιαστική τους μορφή.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται κυρίως στο Τριαδικό και το Χριστολογικό δόγμα. Η εξέταση της μορφολογικής αναπτύξεως των δογμάτων αυτών γίνεται σε στενή σχέση με την Ορθόδοξη πνευματική εμπειρία και ζωή.

Εγχειρίδιο:

1α. Ι. Κουρεμπελές, *Ρωμανού Μελωδού θεολογική Δόξα (Σύγχρονη ιστορικο-δογματική άποψη και ποιητική Θεολογία)*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Ι. Κουρεμπελές, *Οικουμενικά παραδείγματα στην ιστορία της εκκλησίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.

1γ. Γ. Μαρτζέλος, *Η Χριστολογία του Βασιλείου Σελευκείας και η οικουμενική σημασία της*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

1δ. Γ. Μαρτζέλος, *Ιστορία της Ορθόδοξης Θεολογίας και Πνευματικότητας*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις.

(Ι. Κουρεμπελές)

503. Λειτουργική

Ιστορία και Θεολογία της χριστιανικής Λατρείας. Η έννοια των όρων Λειτουργία, Λειτουργική, Λατρεία, Τελετουργική, Λειτουργική Θεολογία και Θεολογία της Λατρείας. Η λειτουργική προσεχή ως αντικείμενο της χριστιανικής Λατρείας. Ο άνθρωπος ως λειτουργικό ον, ο βιβλικός, δογματικός, κοινωνικός και κοσμικός χαρακτήρας της θείας Λατρείας. Πηγές της Λειτουργικής, Λειτουργική Ερμηνευτική. Λειτουργικοί τύποι της Ανατολής και της Δύσεως. Η θεία Λειτουργία. Οι απαρχές της θείας Ευχαριστίας. Η ευχαριστιακή ενότητα κλήρου και λαού. Ευχαριστιακή εκκλησιολογία. Λειτουργική και πνευματική ζωή. Λειτουργία και κόσμος. Η εξέλιξη και διαμόρφωση της θείας Λειτουργίας. Ερμηνεία της θείας Λειτουργίας με βάση τα λειτουργικά υπονήματα. Ανάλυση των Λειτουργικών Αποστολικών Διαταγών, αποστόλου Μάρκου, Ιακώβου, Αρμενίων, Ρωμαϊκής, Σύγχρονα λειτουργικά προβλήματα και δυνατότητες λειτουργικής ανανέωσης.

Στο πλαίσιο του μαθήματος είναι αναγκαία η συμμετοχή των φοιτητών τόσο στις εκπαιδευτικές ασκήσεις σε Μητροπόλεις και ενορίες της Ελλάδος, για τη μελέτη της λειτουργικής τους ζωής, όσο και στην εβδομαδιαία λατρευτική σύναξη στο ναό της Σχολής.

Εγχειρίδια: 1α. Π. Σκαλιτής, *Λειτουργικές Μελέτες*, τ.Α'-Β', εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999, 2006.

- 1β. Ι. Φουντούλης, *Κείμενα Λειτουργικής Γ' (Αι Θείαι Λειτουργίαι)*, εκδ. Μιχαήλ Φουντούλη, Θεσσαλονίκη 1998.
2. Γ. Φύλιος, *Παράδοση και εξέλιξη στη Λατρεία της Εκκλησίας*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2006.

(Π. Σκαλότης)

504. Ποιμαντική Θεολογία

Παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις, οι στόχοι και οι άξονες της Ποιμαντικής Θεολογίας με βάση τη βιβλική και πατερική μας παράδοση.

Εγχειρίδια: 1α. Αν. Κεσελόπουλος, *Προτάσεις Ποιμαντικής Θεολογίας*, εκδ. Πουρνάρ, Θεσσαλονίκη 2003.

1β. Αν. Κεσελόπουλος, *Η Λειτουργική Παράδοση στον Διάξυδρο Πατριάρχου*, εκδ. Πουρνάρ, Θεσσαλονίκη 2000.

2. Β. Θερμός, *Ποιμαινόντες με επιστήμη*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1996.

3. Δρ. Βαριάς, *Περσθρακότητα και Εκκλησία*, εκδ. Πουρνάρ, Θεσσαλονίκη 2006.

4. Δδ. Ανυποστίδης, *Ποιμίας και θεραπευτής*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1999.

Δοκηση Ποιμαντικής

(Αν. Κεσελόπουλος)

505. Εισαγωγή στην Ποιμαντική

Περί μεθοδολογίας της ποιμαντικής στην εκκλησιαστική παράδοση. Βασικές συντεταγμένες του ποιμαντικού έργου. Η θεία οικονομία ως βάση της ποιμαντικής. Θεραπευτική ποιμαντική. Ακρίβεια και οικονομία στην Εκκλησία. Ο μυστηριακός χαρακτήρας της ποιμαντικής και οι οικονομικές της διαστάσεις.

Εγχειρίδια: 1α. π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Μεθοδολογικά πρότερα της Ποιμαντικής*, *Λευτιά ζωνήμενοι*, Ι, εκδ. Μυθδονία, Θεσσαλονίκη 2005.

1β. π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Ο εκκλησιολογικός χαρακτήρας της Ποιμαντικής*, *Λευτιά ζωνήμενοι* ΙΙ, εκδ. Μυθδονία, Θεσσαλονίκη 2005.

2. ΔΔ. Σταυρόπουλος, *Επιστήμη και Τέχνη της Ποιμαντικής*, εκδ. Αρμός, Θεσσαλονίκη 1997.

Δοκηση Ποιμαντικής.

(π. Βασίλειος Καλλιακμάνης)

ΣΤ' Εξάμηνο**605. Διαθρησκειακός Διάλογος**

Α' ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ - ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Εισαγωγή στην επιστήμη της ιεραποστολικής. Η αλληγή παραδείγματα στην ιστορία της χριστιανικής ιεραποστολής. Το ορθόδοξο παράδειγμα. Η θεολογική θεμελίωση της ιεραποστολής. Κριτήρια αυθεντικότητας της χριστιανικής ιεραποστολής (διαφορά ορθόδοξης και μη ορθόδοξης ιεραποστολής). Ο οικουμενικός χαρακτήρας της χριστιανικής ιεραποστολής (Η κοινή χριστιανική μαρτυρία). Εδαγγέλιο και πολιτισμός. Ο ευχαριστιακός χαρακτήρας της ιεραποστολής (Η χριστιανική μαρτυρία ως μεταλειτούργη). Η κοινωνική και κοσμική διάσταση της χριστιανικής μαρτυρίας. Η μαρτυρία της Εκκλησίας κατά τη μετανεωτερετικότητα.

Β' ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Γνωριμία των βασικών αρχών της διαθρησκειακής εκπαίδευσης για τη διεξαγωγή ορθού και εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ του χριστιανισμού και των σύγχρονων μεγάλων παγκόσμιων θρησκειών. Σημεία σύγκλισης και απόκλισης των αρχών των μεγάλων θρησκειών προς τις θεμελιώδεις αρχές της χριστιανικής διδασκαλίας για την αλληλοκατανόηση και την ειρηνική συνπαρξη των λαών. Ο διαχρονικός διάλογος μεταξύ Ανατολικής Εκκλησίας και Ισλάμ. Διαθρησκειακή εκπαίδευση, διαθρησκειακός διάλογος, παγκόσμιες πρωτοβουλίες, πρωτοβουλίες των Θεολογικών Σχολών Θεσσαλονίκης και Αθηνών, της Εκκλησίας της Ελλάδος και των Προεβυγενών Πατριαρχείων, συνέδρια διαθρησκειακού διαλόγου.

Εγχειρίδια: 1α. Π. Βασιλειδής, *Ενότητα και μαρτυρία*, εκδ. Επικεντρο, Θεσσαλονίκη 2007.

1β. Γρ. Ζιάκας - Αγγ. Ζιάκα, *Διαθρησκειακοί διάλογοι*, τ. Α' - Β', εκδ. Πουρνάρ, Θεσσαλονίκη 2010.

2. Π. Βασιλειδής, *Μετανεωτερετικότητα και Εκκλησία*, εκδ. Ακρίτα, Θεσσαλονίκη 2002.

(Π. Βασιλειδής - Α. Ζιάκα)

602. Εκκλησιαστική Γραμματεία των Σλάβων

Παρουσιάζεται η ιστορία και η εξέλιξη της γραμματείας του ορθόδοξου κόσμου από τις απαρχές της μέχρι τους νεότερους χρόνους. Η αφετηρία της ορθόδοξης

γραμματοειδής βρίσκεται στο έργο των Αγίων Κορύλλου και Μεθόδιου, οι οποίοι δημιούργησαν και διέδωσαν τη σλαβική γραφή. Η σλαβική εκκλησιαστική γραμματοειδής αποτέλεσε από την αρχή πιστή αντιγραφή και μετάφραση της βυζαντινής εκκλησιαστικής γραμματοειδής. Παράλληλα και η θύραθεν σλαβική φιλολογία επηρεάστηκε από την ελληνική σκέψη και τις κατά καιρούς μεταβολές στον ιδεολογικό και πνευματικό χώρο του Βυζαντίου. Αυτή η εξέλιξη της σλαβικής γραμματοειδής, από την εφεύρεση της σλαβικής γραφής μέχρι τα υστεροβυζαντινά χρόνια, παρουσιάζεται με κείμενα και σχόλια που αποτυπώνουν την πνευματική εξάρτηση του σλαβικού κόσμου από το προηγμένο Βυζάντιο.

Εγχειρίδια: 1α. Ι. Ταρνανίδης, *Σελίδες από την Εκκλησιαστική Γραμματοειδία των Σλάβων*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2004.

1β. Αντ.-Αιμ. Ταχιάος, *Κύριλλος και Μεθόδιος. Οι αρχαιότερες βιογραφίες των Θεσσαλονικέων εκπολιτιστών των Σλάβων*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2008.

2α. Κων. Νιχωρίτης, *Παλαιοσλαβική και εκκλησιαστική σλαβονική γλώσσα και γραμματοειδής*, εκδ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2004.

2β. Αντ.-Αιμ. Ταχιάος, *Κύριλλος και Μεθόδιος. Οι θεμελιωτές της αρχαίας Σλαβικής Γραμματοειδής*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1992.

(Ηλ. Ευαγγέλου)

603. Δογματική Β'. (Εισαγωγή στη Θεολογική Γνωσιολογία).

Πρόκειται για την εξέταση των γνωσιολογικών προϋποθέσεων της Ορθόδοξης δογματικής διδασκαλίας σε συνάρτηση με τη σχολαστική και γενικότερα τη δυτική θεολογία και παράδοση.

Εγχειρίδια: 1α. Γ. Μαρτζέλος, *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός Α', Β', Γ', Δ'*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1993, 2000, 2007, 2010.

1β. Γ. Μαρτζέλος, *Ουσία και Ενέργεια του Θεού κατά τον Μ. Βασίλειο*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Ν. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία Α'. Εισαγωγή στην Θεολογική Γνωσιολογία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1985.

(Γ. Μαρτζέλος)

604. Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού

Εισαγωγή. Κοινωνιολογική θεωρία και Θρησκεία. Από τις απαρχές του Χριστιανισμού στη σύγχρονη πραγματικότητα. Το φαινόμενο της εκκοσμίκευ-

σης και η ευρωπαϊκή κουλτούρα. Κοινωνική ηθική, κοινωνικά προβλήματα, κοινωνική αλλαγή και Χριστιανισμός, Χριστιανισμός και πολιτική, η οικονομία και το πρόβλημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, τα οικολογικά προβλήματα, Γυναίκα και Χριστιανισμός, κοινωνική μέριμνα και φροντίδα. Εμπειρική έρευνα της θρησκείας.

Εγχειρίδια: 1. Ι. Πέτρον, *Χριστιανισμός και Κοινωνία. Κοινωνιολογική ανάλυση των σχέσεων του Χριστιανισμού με την κοινωνία και τον πολιτισμό*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2004.

2. Γ. Μαντζαριδής, *Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.

(Ν. Παπαγεωργίου - Χρ. Τσιρώνης)

606. Οικουμενική Κίνηση

Ιστορική και θεολογική θεμελίωση των σύγχρονων συναντήσεων και τάσεων που παρατηρούνται μεταξύ των Εκκλησιών της Οικουμενικής Κίνησης. Δίνεται έμφαση όχι μόνο στις δραστηριότητες του Π.Σ.Ε. αλλά και στην ιστορική διαδρομή του εκκλησιαστικού φαινομένου της οικουμενικής παρούσας του Χριστιανισμού.

Εγχειρίδια:

1α. Στ. Τσομπανίδης, «Υπέρ της των πάντων ενώσεως». *Η συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στο Π.Σ.Ε.*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

1β. Στ. Τσομπανίδης, *Η Διακήρυξη «Dominus Iesus» και η οικουμενική σημασία της. Από το οικουμενικό άνοιγμα στην εκκλησιολογική αποκλειστικότητα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

1γ. Στ. Τσομπανίδης, *Μεταλειτοργία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

2α. Απ. Νικολαΐδης, *Οι οικουμενικές περιπέτειες του Χριστιανισμού*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2008.

2β. Β. Σταυρίδης - Ευ. Βαρελλά, *Ιστορία της Οικουμενικής Κινήσεως* (Πατριαρχικών Ίδρυμα Πατερικών Μελετών - Ανάλεκτα Βλατάδων, αρ. 47), Θεσσαλονίκη 1996.

(Στ. Τσομπανίδης)

607. Ομνημυτική

Α. Παρουσιάζεται το λογοτεχνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο γεννήθηκε το είδος της Χριστιανικής «Ομνιάς», το Ελληνιστικό και το Ιουδαϊκό. Εξετάζεται

η σχέση του Ευαγγελίου με το Κήρυγμα της Συναναγωγής, συζητείται η διατριβή των Κονικών ως είδος, τα χαρακτηριστικά της και η επίδρασή της στο Χριστιανικό Κήρυγμα και αναδύεται η πρώτη Χριστιανική ομιλία, αρχές Β' αιώνα.

Β. Στη συνέχεια εξετάζεται η οριστική διαμόρφωση της Ομιλίας από τους Καππαδόκες και τον Ιερό Χρυσόστομο και η σχέση της με το εκκλησιαστικό της εποχής.

Εγχειρίδια: 1. Δημήτρα Κούκουρα, *Σπουδή στη Χριστιανική Ομιλία*, τ. Α'-Β', εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

2. Ι. Φουντούλης, *Ομιλητική*, εκδ. Μιχαήλ Φουντούλη, Θεσσαλονίκη 1998.

(Δ. Κούκουρα)

Ζ' Εξάμηνο

701. Ερμηνεία της Ιωάννειας Γραμματείας

Γενική εισαγωγή στην Ιωάννεια γραμματεία (Ευαγγέλιο, Επιστολές, Αποκάλυψη). Κεντρικές θεολογικές έννοιες του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου και ερμηνεία περικοπών κατ' επιλογήν. Ανάλυση θεματικών αξόνων της Αποκάλυψης. Σύντομη ερμηνεία όλης της Αποκάλυψης.

Εγχειρίδια: 1α. π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης, *Ερμηνεία περικοπών Ιωάννειας Γραμματείας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

1β. π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης, *Λειτουργικές σκηές και ύμνοι στην Αποκάλυψη του Ιωάννη*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.

2α. Σ. Αγουρίδης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο τ. Α'-Β'*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

2β. Κ. Μπελέζος, *Η σημειολογία του γίμνου στην Αποκάλυψη του Ιωάννου: πρόταση και συμβολισμοί*, εκδ. Εριφύλη, Αθήνα 2007.

(π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης)

702. Δογματική Γ'. (Εκθεση της Ορθόδοξης Πίστης)

Ακριβής έκθεση του περιεχομένου της Ορθόδοξης πίστης σε αντιπαράθεση με τη δυτική Χριστιανοσύνη. Συνεξετάζονται οι ιστορικοί και πνευματικοί παράγοντες του χώρου, όπου διαμορφώθηκε η διατύπωση των δογμάτων (πολιτική, φιλοσοφία, τέχνη κ.ά.). Ο άξονας είναι τα δόγματα και τα

σύμβολα. Σκοπός του μαθήματος είναι η μύηση των σπουδαστών στην ορθόδοξη πνευματικότητα και στον τρόπο της λόγιας γνώσης του δόγματός.

Εγχειρίδια: 1α. Ν. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία*, Β': (Εκθεση της Ορθόδοξης Πίστης σε αντιπαράθεση με τη Δυτική Χριστιανοσύνη), εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1985.

1β. Χρυσ. Σιταπούλης, *Έρως και θάνατος. Δοκιμή για έναν πολιτισμό της σάρκωσης*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2009.

1γ. Χρυσ. Σιταπούλης, *Κάλλος το Άγιον. Πρόλεγμένα στη φιλόκαλη αιθρητική της Ορθόδοξίας*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2004.

2α. Δ. Στανυλόδε, *Ο Θεός, ο κόσμος και ο άνθρωπος. Εισαγωγή στην ορθόδοξη δογματική Θεολογία*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1990.

2β. Ν. Ματσούκας, *Ιωάννου Δαμασκηνού έκδοσης ακριβής της Ορθόδοξου πίστεως* (κείμενο, μετάφραση, εισαγωγή, σχόλια), εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1989.

2γ. Χρυσ. Σιταπούλης, *Θεολόγος και ορθόδοξο δόγμα*, εκδ. Το παλιμνηστον, Θεσσαλονίκη 2003.

(Χρ. Σιταπούλης)

703. Δογματική Δ'. (Συμβολική Θεολογία).

Παρουσιάζεται η θεολογία της Ρωμαιοκαθολικής και της Προτεσταντικής Εκκλησίας από την εμφάνισή τους μέχρι σήμερα και παράλληλα αναδύεται η σημασία της θεολογίας των Εκκλησιών αυτών στη διαμόρφωση της πνευματικότητας των πιστών τους.

Σκοπός του μαθήματος είναι να επισημάνει τις δογματικές πλάνες των ετεροδόξων και στη συνέχεια να τις απολογήσει και να τις ερμηνεύσει εντάσσοντάς τες στην όλη ζωή της αντίστοιχης Εκκλησίας. Η γνώση των δογματικών διαφορών και της ζωής της κάθε Εκκλησίας θα δημιουργήσει τη πραγματική βάση για μια σωστή προσέγγιση των Εκκλησιών, στην οποία αποβλέπουν τελικά οι παρεχόμενες γνώσεις.

Εγχειρίδια: 1α. Δ. Τσαλεγγίδης, *Η ικανοποίηση της Θείας Δικαιοσύνης κατά τον Άνωστο Καντεβερβούριος. Θεολογική προσέγγιση από ορθόδοξη άποψη*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.

1β. Δ. Τσαλεγγίδης, *Η Σωτηριολογία του Δουθίηρου, Συμβολή στη μελέτη της Θεολογίας του Δουθίηρου από Ορθόδοξη άποψη*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.

- 1γ. Δ. Τσελεγγίδης, *Δυτική Θεολογία και Πνευματικότητα*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις.
- 2α. Ιωάννης Ρωμανίδης, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας*, τ.Α', εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.
- 2β. Δ. Τσελεγγίδης, *Δυτική Θεολογία και Πνευματικότητα*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις.

(Δ. Τσελεγγίδης)

706. Θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης

Το μάθημα ξεκινά με τις έννοιες του μονοθεϊσμού και του πολυθεϊσμού έτσι όπως παρουσιάζονται στην Παλαιά Διαθήκη. Ακολουθεί η αποκάλυψη του ονόματος του Θεού στον άνθρωπο και η θεολογία της δημιουργίας. Οι ισραηλιτικές παραδόσεις, αρχαιότερες και νεότερες, είναι το επόμενο θέμα. Ακολουθεί μια σειρά από θεολογικές έννοιες και προβληματισμούς: αγγελολογία - δαιμονολογία, η έννοια του νόμου, της πίστης, του Μεσσία, της αμαρτίας. Η θεολογία κλείνει με την εσχολογία στην Παλαιά Διαθήκη και τη θεολογία του ναού.

Εγχειρίδια: 1α. Δ. Καϊμάκης, *Σύντομο υπόμνημα στους Ψαλμούς*, εκδ. Ψυχολογία, Αθήνα 2010.

1β. Δ. Καϊμάκης, *Θέματα παλαιοδιαθηκικής θεολογίας*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2007.

2. W. Zimmerli, *Επίτομη θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης* (μετ. Β. Στογιάννου), εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2001.

(Δ. Καϊμάκης)

704. Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική

Το μάθημα περιλαμβάνει δύο ενότητες:
Διδασκαλία που βασίζεται στο σύνολο των 12 κεφαλαίων του σχετικού συγγράμματος.

Προτάσσεται η προσέγγιση και τεκμηρίωση της Κατηχητικής και Χριστιανικής Παιδαγωγικής ως επιστημονικού κλάδου, οι σχέσεις τους με παρεμφερείς επιστημονικούς κλάδους, καθώς και όλο το πλαίσιο προβληματισμών γύρω από το θέμα.

Στη συνέχεια επιχειρείται μια ιστορική ανασκόπηση της Κατηχητικής και της Χριστιανικής Αγωγής από τον βιβλικό ακόμη χώρο μέχρι και τις ση-

μαντικές εκφράσεις τους μέσα στο Χριστιανισμό, σε Δύση και Ανατολή, με ιδιαίτερη έμφαση στον ελλαδικό χώρο.

Η μεθοδολογία στην έρευνα, ο σκοπός, το περιεχόμενο, τα μέσα και τα χρόνια προβλήματα της επιστήμης - με σαφείς αναφορές στο υποκείμενό της, στους φορείς αλλά και στους θεσμούς που την υπηρετούν - θα συμπληρώσουν τη σαφή εικόνα του αντικείμενου.

Τέλος, η σύνδεση του γεγονότος της Κατήχησης και της Χριστιανικής αγωγής με νέα δεδομένα της κοινωνικής πραγματικότητας, όπως τα μέσα ενημέρωσης, με άλλους τομείς της αγωγής, όπως η διαπολιτισμική αγωγή, η διαθρησκευτική αγωγή, η ειδική αγωγή, σκοπό έχουν να συνθέσουν την ολοκληρωμένη και πραγματική διάσταση της, αλλά και τις προοπτικές και τις δυνατότητες προσφοράς στο σύγχρονο παιδαγωγό.

Εγχειρίδια: 1. Ι. Κογκούλης, *Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2002.

2. Κων. Φράγκος, *Εισαγωγή στην Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική*, τ.Α', εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2005.

(Ι. Κογκούλης)

Ασκήσεις: (Ι. Κογκούλης - Β. Μητροπούλου)

705. Εισαγωγή στην Ηθική

Αναλύονται η έννοια, η μεθοδολογία και η σύγχρονη προβληματική της Ηθικής. Εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο οδηγείται η Ηθική στη διατύπωση των αξιολογικών κρίσεων της και παρουσιάζεται αναλυτικότερα η σύγχρονη οικολογική κρίση. Σκοπός του μαθήματος είναι να φέρει τους φοιτητές σε επαφή με την προβληματική της Ηθικής και να τους προετοιμάσει για τη Χριστιανική Ηθική. Γίνεται σύντομη εξέταση πατερικών κειμένων που αναφέρονται σε βασικά θέματα Χριστιανικής Ηθικής.

Εγχειρίδια: 1α. Γ. Μαντζαρίδης, *Χριστιανική Ηθική Ι*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

1β. Γ. Μαντζαρίδης, *Κείμενα Πατερικής Ηθικής*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

2. Μυρτώ Δραγώνα - Μονάχου, *Σύγχρονη ηθική φιλοσοφία*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1995.

3. Απ. Νικολαΐδης, *Προβληματισμοί χριστιανικού ήθους*, Αθήνα 2000.
(Αν. Κεσελόπουλος)

801. Θεολογία της Καινής Διαθήκης

Στο μάθημα θα επιχερηθεί η παρουσίαση βασικών θεολογικών θεμάτων όπως: Χριστολογία, πνευματολογία εσχολογία, εκκλησιολογία και ηθικών - κοινωνικών θεμάτων όπως: ο γάμος, η δουλεία, η θέση της γυναίκας. Η ανάπτυξη των παραπάνω θα αναφέρεται ξεχωριστά στις επιστολές του Παύλου, στις δευτεροβάσιες επιστολές, στη διδασκαλία των πρώτων Χριστιανικών κοινοτήτων, στα επιμέρους ευαγγέλια, στις Καθολικές επιστολές και στην Αποκάλυψη. *Εγχειρίδια:* 1α. E. Lohse, *Επιτομή Θεολογία της Καινής Διαθήκης* (μτφρ. Σ. Αυγορίδη), εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 42002.

1β. Χ. Ατματζίδης, *Η έννοια της δόξας στην παύλεια θεολογία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000.

2α. Π. Βασιλείδης, *Βιβλικές Εργηρευτικές Μελέτες*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

2β. Θ. Ιωαννίδης, *Γάμος και παρθενία εν Χριστώ. Ιστορικο-φιλολογική και ερμηνευτική ανάλυση του Α' Κορ. 7*, εκδ. Άρμος, Αθήνα 1998.

(Π. Βασιλείδης - Χ. Ατματζίδης)

802. Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Το μάθημα περιλαμβάνει: α) την οργάνωση και τη διοίκηση της Ορθόδοξου Ανατολικής Εκκλησίας γενικά και της Εκκλησίας της Ελλάδος ειδικότερα, β) την κανονική τέλεση των ιερών μυστηρίων και τις νομοκανονικές τους συνέπειες, γ) τις νομοκανονικές συνέπειες που δημιουργούνται από τα παρεκτρέπόμενα μέλη της Εκκλησίας, δ) την οργάνωση και την απονομή της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης και ε) την επικοινωνία των μελών της Εκκλησίας με τους επερόδοτους και τους αλλόθρησκους.

Εγχειρίδια: 1α. Πρ. Ακανθόπουλος, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικής Νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Στ. Τρούϊανος - Κων. Παπαγεωργίου, *Θρησκευτική Νομοθεσία*, (Νομική Βιβλιοθήκη), Αθήνα 2009.

2α. Πρ. Ακανθόπουλος, *Βακτηρία Αρχιερέων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000.

2β. Χαρ. Παπασιτάκης, *Εκκλησιαστικό Δίκαιο*, εκδ. Σάκουλα, Θεσσαλονίκη 2003.

(Ν. Μαγγιάρος)

803. Διδακτική του Μάθηματος των Θρησκευτικών

Το μάθημα έχει δύο σκέλη. Στο πρώτο αναπτύσσονται τα εξής θέματα: Το Μάθημα των Θρησκευτικών στην εκπαίδευση. Οι κύριοι παράγοντες στο Μάθημα των Θρησκευτικών. Οι βασικές μεθοδολογικές προηποθέσεις σχεδιασμού του Μ.Θ. Ο σχεδιασμός, διδασκασμός και διεξαγωγή της διδασκαλίας του Μ.Θ. Η διδακτέα ύλη του Μ.Θ. και μάθημα: Η ιστορική και γραμματολογική ύλη (ιστορική, βιβλική, θρησκευτολογική), Η εννοιολογική ύλη στο Μ.Θ., Η εποπτική ύλη, Η λυρική ύλη. Η εφαρμογή της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Η αξιολόγηση και η μέτρηση της σχολικής επίδοσης των μαθητών στο Μ.Θ. Η αξιολόγηση της διδασκαλίας στο Μ.Θ. Το δεύτερο σκέλος καθίσταται από πρακτικές ασκήσεις των δύο ειδών: α) παρακολούθηση και πρακτική διδασκαλίων σε Γυμνάσια και Λύκεια και β) εξέσκηση των φοιτητών κατά ομάδες μέσα στη Σχολή.

Εγχειρίδια: 1α. Ι. Κογκούλης, *Διδακτική των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2005.

1β. Β. Μητροπούλου, *Το εκπαιδευτικό λογισμικό στη Διδακκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2008.

2. Χρ. Βασιλόπουλος, *Σχολική Θρησκευτική Αγωγή*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2008.

Δοκίμηση: Ι. Κογκούλης - Β. Μητροπούλου και αποσπασμένοι Θεολόγοι.

(Ι. Κογκούλης - Β. Μητροπούλου)

804. Χριστιανική Ηθική

Παρουσιάζεται ο χαρακτήρας της Χριστιανικής Ηθικής και αναλύονται τα βασικά θέματά της σε τρεις μεγάλες ενότητες. Η πρώτη αναφέρεται στην κατακόρυφη διάστασή της (σχέσεις ανθρώπου και Θεού), η δεύτερη στην οριζόντια διάστασή της (διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις) και η τρίτη εξετάζει τα βασικά προβλήματα και τις προοπτικές της ανθρώπινης υπαρξέως.

Εγχειρίδια: 1. Γ. Μαντζαρίδης, *Χριστιανική Ηθική*, ΙΙ, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

2. Κ. Κορναράκης, *Η διαλεκτική του φιλοκαλικού ήθους*, εκδ. Άρμος, Αθήνα 2002.

3. Καλλίστος Ware *Ο ορθόδοξος όρθμος*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1984.

(Αν. Κεσελόπουλος - π. Βασιλείος Καλλιακμάνης)

805. Σημειολογία του σύγχρονου πολιτισμού

Α'. Πολιτισμός και κουλτούρα, προϋποθέσεις γένεσης του μοντέρνου πολιτισμού, βασικά χαρακτηριστικά και κοινωνικές τομές του μοντέρνου, μεταμοντέρνο και μεταμοντερνισμός, παγκοσμιοποίηση και ύστερη νεωτερικότητα, παγκοσμιοποίηση και τοπικοί πολιτισμοί. Ειρήνη, ανθρώπινη ανάπτυξη και υπέρβαση της βίας. Βιοηθική και βιοδίκαιο σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Τέχνη και εκκλησιαστική κοινότητα.

Β'. Η πολυπολιτισμικότητα ως κοινωνικό γεγονός και κοινωνικό αίτημα, πολιτιστικές διακρίσεις, η θεωρία για τη σύγκρουση των πολιτισμών, θρησκευτικός φονταμενταλισμός, πολιτιστικός πλουραλισμός και σεβασμός του άλλου, θρησκευτική ελευθερία και δημοκρατία.

Εγχειρίδια: 1α. Ι. Πέτρου, *Κοινωνική θεωρία και σύγχρονος πολιτισμός*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2005.

1β. Ι. Πέτρου, *Πολυπολιτισμικότητα και θρησκευτική ελευθερία*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Stuart Hall, D. Held, Anthony McGrew, *Η νεωτερικότητα σήμερα. Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός*, μτφρ.: Θ. Τσακίρης - Β. Τσακίρης, εκδ. Σαββάλα, Αθήνα 2003.

(Ι. Πέτρου)

Δ. ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Οι φοιτητές όλων των εξαμήνων (εξαιρούνται οι νεοεισαχθέντες) μπορούν να δηλώνουν τα κατ' επιλογήν μαθήματα σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της Γραμματείας.

Ο αριθμός των επιλεγόμενων μαθημάτων για κάθε εξάμηνο σπουδών είναι μέχρι τρία (3), από τα οποία τα δύο (2) υποχρεωτικά.

Οι φοιτητές που εγγράφονται στο γ' εξάμηνο σπουδών (από κατάταξη ή μετεγγραφή από ΑΕΙ εξωτερικού) δικαιούνται να δηλώνουν μέχρι 4 και οι επί πτυχίω μέχρι 5 μαθήματα για κάθε εξάμηνο (απόφαση Δ. Σ.).

Ο συνολικός αριθμός επιλεγόμενων μαθημάτων για τη λήψη του πτυχίου δεν μπορεί να είναι μικρότερος του δεκατέσσερα (14).

Κάθενα από τα επιλεγόμενα μαθήματα πιστώνεται με 3 μονάδες στο σύστημα ECTS (European Community Course Credit Transfer System). Ακολουθεί ο πίνακας των κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων των εξαμήνων χειμερινού και εαρινού.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

1. Βιβλική και Λειτουργική θεολογία

Αγία Γραφή και Ευχαριστία στη σύγχρονη θεολογική προβληματική συμπλέκονται διαλεκτικά, και θα έλεγε κανείς και δυναμικά, ως δύο μεγέθη που καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την ταυτότητα της χριστιανικής διδασκαλίας. Αν στο παρελθόν κυριαρχούσε η διαλεκτική Αγίας Γραφής - Παράδοσης, αυτό που σήμερα καθορίζει, αλλά και στο άμεσο μέλλον πρόκειται να καθορίσει σημαντικά τις θεολογικές συζητήσεις είναι η σχέση του πρωτογενούς καταγεγραμμένου λόγου του Θεού (Αγία Γραφή) και της πρωτογενούς εμπειρίας της Εκκλησίας (Ευχαριστία). Μακροφρηγνεντική ανάλυση των ευχαριστιακών, εκκλησιολογικών, πνευματολογικών και εσχολογικών χωρίων της Κ.Δ. Το αίτημα της λειτουργικής αναγέννησης. Θεολογικά επιχειρήματα υπέρ και ανασκευή των επιχειρημάτων που κατά καιρούς παρουσιάζονται εναντίον της λειτουργικής αναγέννησης.

Εγχειρίδια: 1α. Π. Βασιλειάδης, *Lex Orandi. Λειτουργική θεολογία και λειτουργική αναγέννηση*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2005.

1β. Π. Βασιλειάδης, *Αγία Γραφή και Ευχαριστία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000.

2α. J. Danielou, *Αγία Γραφή και Λειτουργία*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 1981.

2β. Γ. Γρατσάς - Σ. Αγουρίδης, *Τα χειρόγραφα της Νεκρής Θάλασσας*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2003.

(Π. Βασιλειάδης)

2. Ο ναός του Σολομώντα

Εγχειρίδιο: 1α. Δ. Καϊμάκης, *Ο ναός του Σολομώντα, ιστορία θεολογία*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2002.

1β. Δ. Καϊμάκης, *Οι θεομοί της Παλαιάς Διαθήκης*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2000.

(Δ. Καϊμάκης)

3. Η ποίηση του αρχαίου Ισραήλ

Εγχειρίδιο: 1α. Δ. Καϊμάκης, *Σύντομο Υπόμνημα στους Ψαλμούς*, εκδ. Ψυχο-γνώ, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. Δ. Καϊμάκης, *Ψαλμώ τω Θεώ μου*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2010. (Δ. Καϊμάκης)

4. Ερμηνεία Προφητικών κειμένων

Στόχος του μαθήματος είναι να παρουσιάσει μια σημαντική στιγμή της ιστορίας της βιβλικής προφητείας. Το προφητικό φαινόμενο, που πρωτοεμφανίστηκε στον Ισραήλ τον 10ο π.Χ. αιώνα, εισέρχεται με την εμφάνιση του Αμώς ως προφήτη κατά τον 8ο π.Χ. αιώνα στην κλασική του φάση. Στο πλαίσιο του μαθήματος θα αναλυθούν με βάση την ιστορικοκριτική μέθοδο ερμηνείας 15 συνολικά περικοπές από το έργο του Αμώς, που έχουν ως κοινό θέμα τους τη σχέση του Θεού με διάφορους λαούς.

Εγχειρίδια: 1. Μ. Κωνσταντίνου, *Ο προφήτης της δικαιοσύνης. Ερμηνευτική ανάλυση προφητειών από το βιβλίο του Αμώς*, εκδ. Ερικεντρο, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Δ. Καϊμάκης, *Η ημέρα Κυρίου στους Προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2006. (Μ. Κωνσταντίνου)

5. Βιβλική εβραϊκή γλώσσα των προφητικών κειμένων

Το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει τα μαθήματα της βιβλικής Εβραϊκής Γλώσσας και επιθυμούν να προχωρήσουν σε ανώτερο επίπεδο. Κατά της παρακολούθησης, οι οποίοι είναι υποχρεωτικές, θα διανέμεται υλικό προς μελέτη.

Γίνεται διανομή υλικού για μελέτη. (Μ. Κωνσταντίνου)

6. Ανταπαράσταση και εικόνα στη θρησκεία και τις λατρείες του αρχαίου κόσμου

Εγχειρίδιο: 1α. Π. Παχής, *Ίσως Καρποτόκος, τ. Α΄: Οικουμενική, Προλεγόμενα στον συγκρητισμό των ελληνορωμαϊκών χρόνων*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2003.

1β. Π. Παχής, *Ίσως Ευρείης*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2003. (Π. Παχής)

7. Οι «ανατολικές λατρείες» της ελληνορωμαϊκής εποχής. Συμβολή στην Ιστορία και τη Μεθοδολογία της έρευνας.

Εγχειρίδιο: 1α. Π. Παχής, *Οι «ανατολικές λατρείες» της ελληνορωμαϊκής εποχής. Συμβολή στην Ιστορία και τη Μεθοδολογία της έρευνας*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. P. Pachis, *Religion and politics in the Graeco-Roman World. Redescribing the Isis-Sarapis cult*, Barbounakis Publications, Thessaloniki 2010. (Π. Παχής)

8. Παλαιογραφία και κριτική κειμένων

Σκοπός του μαθήματος είναι: α) να γνωρίσουν οι φοιτητές την ιστορία της χειρόγραφης παράδοσης των κειμένων καθώς και τη μέθοδο και τους μηχανισμούς κριτικής έκδοσης ενός κειμένου και β) να ασκηθούν στην ανάγνωση χειρογράφων.

Εγχειρίδια: 1α. Α. Κώλτσιου-Νικήτα, *Φωταγντισμό, Προς Πέτρον περί πίστεως editio princeps*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.

1β. Ε. Μιονι, *Εισαγωγή στην Ελληνική Παλαιογραφία* (μετάφρ. Ν. Μ. Παναγιωτάκη), εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1985.

2. L.D. Reynolds - N.G. Wilson, *Αντιγραφείς και φιλόλογοι. Το ιστορικό της παράδοσης των κλασικών κειμένων* (μετάφρ. Ν. Μ. Παναγιωτάκη), εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1981. (Α. Κώλτσιου-Νικήτα)

9. Παύλιανες αρχές του Αποστόλου Παύλου

Εγχειρίδιο: 1α. Ι. Καραβιδόπουλος, *Αποστόλου Παύλου επιστολές προς Εβραίους, Φιλιππησίους, Κολοσσαείς, Φιλιμόνα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2007.

1β. π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης, *Παύλιες Μελέτες, τόμ. Α΄*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006. (π. Ι. Σκιαδαρέσης)

10. Η θρησκεία ως παράγων ειρήνης ή συγκρούσης

Τα θέματα της θρησκείας, ως παγκόσμιας θρησκευτικής εμπειρίας, της συμβίωσης, της σύγκρουσης και της καταλλαγής απασχολούν τα ακαδημαϊκά, θρησκευτικά και πολιτικά περιβάλλοντα της εποχής μας. Μέλημά μας είναι

να παρακολουθήσουμε τι κάνουν οι θεολογικές σχολές της Ευρώπης για την προώθηση του διαθρησκευτικού διαλόγου, της καταλλαγής και της ειρήνης. Θα δούμε πως η διδασκαλία του διαθρησκευτικού διαλόγου συμπεριλαμβάνεται στα προγράμματα των περισσότερων θεολογικών σχολών εδώ και αρκετές δεκαετίες, ενώ το ενδιαφέρον της σύγχρονης ευρωπαϊκής διδακτικής και έρευνας στρέφεται και σε αντικείμενα που αφορούν στη «θρησκεία και την σύγκρουση», την «οικοδόμηση της ειρήνης», «την κοινωνική πρόνοια και τη θρησκεία». Ακολούθως θα παρακολουθήσουμε την ιστορική πορεία των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών στην Ευρώπη, τις μεταξὺ τους σχέσεις και συγκρούσεις καθώς και την ηθική, πολιτική και κοινωνική διάσταση των εν λόγω μονοθεϊστικών θρησκειών, τόσο στα θρησκευτικά τους περιβάλλοντα όσο και στη ζωή της Ευρώπης. Και όλα αυτά όπως τα κατανοούν και τα παρουσιάζουν θεολόγοι καθηγητές από πολλά ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Εγχειρίδιο: 1α. P. Pachis - D. Wiebe, *Chasing down Religion*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. Ελ. Κασσελούβρη, «Και επί γης ειρήνη». *Όραμα και αίτημα για τους λαούς και τις χριστιανικές εκκλησίες*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2010.

(Α. Ζιάκα)

11. Σουννίτες - Σίιτες: ταυτότητα και ετερότητα στο Ισλάμ

Ο φοιτητής καλείται να κατανοήσει τον ιδιαίτερο κόσμο της Μέσης Ανατολής και να παρακολουθήσει το φαινόμενο της διάσπασης του αρχικού Ισλάμ σε δύο κλάδους: σε σουννίτες και σίιτες. Μια διαίρεση πρωτίστως πολιτική, η οποία όμως σημάδεψε τις δύο μεγάλες αυτές θρησκευτικές υποδιαιρέσεις του Ισλάμ και είχε τις προεκτάσεις της στα θεολογικά, κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά πράγματα του Ισλάμ. Θα παρακολουθήσουμε τη γεωγραφία των μουσουλμάνων σουννιτών και σιιτών ανά τον κόσμο και θα επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας στα πολιτικά τεκταινόμενα της Μέσης Ανατολής, προσεγγίζοντας το πολιτικό Ισλάμ και τις συνντικές και σιιτικές οργανώσεις: Αδελφοί Μουσουλμάνοι, Χαμάς, Αμάλ, Χεζμπολλάχ κ.ά.

Εγχειρίδιο: 1α. Ιω. Μάζη, *Γεωγραφία του Ισλαμιστικού κινήματος στη Μέση Ανατολή*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2002.

1β. Αγγ. Ζιάκα, *Το σιιτικό Ισλάμ. Κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις στη Μέση Ανατολή*, εκδ. Κορηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2004.

(Α. Ζιάκα)

12. **Θεολογικά θέματα από τις επιστολές προς Γαλάτας και προς Ρωμαίους**
Σκοπός του μαθήματος είναι να ερμηνευτούν ορισμένες περικοπές από τις επιστολές προς Γαλάτας και προς Ρωμαίους, ώστε ν' αναδειχθεί ο χαρακτήρας των επιστολών αυτών και η θεολογική τους σημασία.

Εγχειρίδια: 1α. Χρ. Καρακόλης, *Αμαρτία, βίπτισμα, χάρις (Ρωμ 6,1-14)*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.

1β. J.C. Khalil, *Δικαίωση-Καταλλαγή-Τελική κρίση στην προς Ρωμαίους Επιστολή. Συμβολή στην παύλεια σωτηριολογία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

1γ. Ι. Καραβιδόπουλος, *Ελληνική Βιβλική Βιβλιογραφία του 20ού αιώνα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1997.

2α. O. Cullmann, *Οι αρχέγονες χριστιανικές ομολογίες πίστewς*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2005.

2β. P. Stark, *Η εξάπλωση του Χριστιανισμού*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2005.

(Χ. Ατρατζίδης)

13. Το Ιωβηλαίο έτος. Από την Παλαιά στην Καινή Διαθήκη

Εγχειρίδιο: 1α. Μ. Γκουτζουδής, *Ιωβηλαίο έτος. Μελεσεδέκ και η προς Εβραίους επιστολή. Συμβολή στη διαμόρφωση της χριστιανικής σωτηριολογίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Π. Βασιλειάδης, *Μεταναωτερικότητα και Εκκλησία. Η πρόκληση της Ορθόδοξιας*, εκδ. Ακρίτα, Αθήνα 2002.

(Μ. Γκουτζουδής)

B. ΤΟΜΕΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

14. Θέματα από την ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Εξετάζονται θέματα από την ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου κυρίως κατά τον 19^ο και 20^ο αι. Με αφετηρία το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως γίνονται αναφορές σε πρόσωπα εκκλησιαστικά, που διακόντησαν την αμετάβλητη διαχρονική αποκαλυπτική αλήθεια της Εκκλησίας, και σε γεγονότα της ιστορίας του νεότερου ελληνισμού, που υπήρξαν καθοριστικά στη ρύθμιση των εκκλησιαστικών πραγμάτων.

- Εγχειρίδια: 1. Μητρ. Ανδρέας Νανάκης, *Οικουμενικό Πατριαρχείο Νέωτερα Ιστορικά*, τ. Α-Β', εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2000, 2004.
2. Δ. Κομματάς (Μητροπολίτης Σεβαστείας), *Η πατριαρχική και συνδική Πράξη του 1928, τρις όροι παρακαλωμένη*, εκδ. Φωτομήθεξη, Θεσσαλονίκη 2007. (Μητρ. Ανδρέας Νανάκης)
- 15. Μνημειακή Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης (Μέρος Α', 4ος-8ος αι.)**
Διεξοδική παρουσίαση, με βάση παλαιότερες και νεότερες αρχαιολογικές έρευνες των ναών της Θεσσαλονίκης από τον 4^ο μέχρι και τον 8^ο αιώνα. Πλατωση του μαθήματος με προβολές διαφανειών και επισκέψεις στα ίδια τα μνημεία.
Εγχειρίδιο: 1α. Μ. Καζαμία-Τσέρνου, *Μνημειακή τοπογραφία της Χριστιανικής Θεσσαλονίκης. Οι ναοί Α' (4^{ος}-8^{ος} αι.)*, εκδ. Γράφημα, Θεσσαλονίκη 2009.
1β. Α. Ευγγούπουλος, *Μελετήματα χριστιανικής εικονογραφίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003. (Μ. Καζαμία-Τσέρνου)
- 16. Μνημειακή Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης (Μέρος Β', 9ος-15ος αι.)**
Διεξοδική παρουσίαση, με βάση παλαιότερες και νεότερες αρχαιολογικές έρευνες των ναών της Θεσσαλονίκης από τον 9^ο μέχρι και τον 15^ο αιώνα. Πλατωση του μαθήματος με προβολές διαφανειών και επισκέψεις στα ίδια τα μνημεία.
Εγχειρίδιο: 1α. Ευθ. Τσαγαρίδας, *Οι τοιχογραφίες του παρεκκλησίου του αγίου Ευθυμίου (1302/3). Έργο του Μανουήλ Πανσελήνου*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.
1β. Α. Ευγγούπουλος, *Μελετήματα χριστιανικής εικονογραφίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003. (Μ. Καζαμία - Τσέρνου)
- 17. Εισαγωγή στην τέχνη της αγιογραφίας**
Εγχειρίδια: 1α. Κ. Ευνόπουλος, *Κόπος και αποδή*, Κατερίνη 1996.
1β. Γ. Κόροδης, *Η ζωγραφική ως τρόπος. Τέσσερα κείμενα για τον χαρακτήρα της καθ' ημάς ζωγραφικής*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2005.
2. Γ. Κόροδης, *Ιεροτύπος. Η εικονολογία του ι. Φωτίου και η τέχνη της μετεικονομαχικής περιόδου*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2002. (Μ. Καζαμία - Τσέρνου)

- 18. Η εκκλησιαστική ιστοριογραφία κατά τον 19ο αιώνα. Η ανέκδοτη ιστορία του Φιλώθεου Βρυέννιου**
Με αφορμή την ανέκδοτη «Εκκλησιαστική Ιστορία» του Φιλώθεου Βρυέννιου, καθηγητή στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης (1860-1870), εξετάζεται η κατεύθυνση που παίρνει η εκκλησιαστική ιστοριογραφία κατά τον 19^ο αιώνα.
Εγχειρίδιο: Ευ. Αμφορίδου, *Η ανέκδοτη «Εκκλησιαστική Ιστορία» του Φιλώθεου Βρυέννιου, Μητροπολίτη Νικομηδείας*, Θεσσαλονίκη 2010. (Ευ. Αμφορίδου)
- 19. Συναίτικη ασκητική γραμματεία**
Εγχειρίδια: 1α. Χρ. Αραμπατζής, *Χριστιανική Γραμματεία Α'*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.
1β. Δ. Τσίμης, *Το μαρτυρολόγιον του Σινά*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 2003.
2. Π. Πάοχος, *Άγιοι, οι φίλοι του Θεού*, εκδ. Αρμός, Αθήνα, 1997. (Χρ. Αραμπατζής)
- 20. Μάρπν Αθά. Η ζωή μετά τον θάνατο κατά την Πατερική Παράδοση**
Εγχειρίδια: 1α. Τ. Spidlik, *Η πνευματικότητα του Ανατολικού Χριστιανισμού*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000.
1β. Fadi Georgi, *Η εσχολογία του Γρηγορίου Παλαμά*, εκδ. Μηαρμουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.
2. Π. Χρήστου, *Θεολογικά μελετήματα*, εκδ. Κυρομάνου, Θεσσαλονίκη 2009. (Χρ. Αραμπατζής)
- 21. Βυζαντινή τοπογραφία Μακεδονίας (4ος-15ος αιώνας)**
Εγχειρίδια: 1α. Φλώρα Γ. Καραγιάννη, *Οι βυζαντινοί οικισμοί στη Μακεδονία μέσα από τα αρχαιολογικά δεδομένα (4^{ος}-15^{ος} αι.)*, Θεσσαλονίκη 2010.
1β. Α. Σ. Καραμανίδου, *Τα μνημεία της Χαλκιδικής από τον 9^ο αι. μέχρι τον 19^ο αι.*, εκδ. Παλίμψηστον, Θεσσαλονίκη 2007. (Γλ. Χατζούλη)
- 22. Ρωσική Πνευματικότητα**
Χαρακτηριστικά της ρωσικής πνευματικότητας. Μορφές πνευματικότητας (μοναχισμός, σαδότητα, αέννηξη ξενιτεία). Ακραίες μορφές ασκητισμού. Η «παιρική» της απόκλισης στις όψεις και το σχήμα των παλατιοτόπων. Η επι-

δραση του γερμανικού μυστικισμού στη ρωσική πνευματικότητα. Η πνευματικότητα στη ρωσική φιλοσοφία (Μπερντιάγιεφ, Μπουλγκάκοφ, Φλορένσκυ) και λογισχνία (Γκόγκολ, Ντσοτογιέφσκυ, Τολστόι). Λαϊκή πνευματικότητα: οι φροβαδούροι της πίστης, το μαγεμένο παραμύθι, το λούμπκοκ, το κουτί, η μπάμπουσακα.

Κοινωνικο-εκκλησιαστικές ρίζες του ρωσικού μηδενισμού και αναρχισμού. Η Οκτωβριανή Επανάσταση. Homo sovieticus. Το όνομα του Πατρός: κλειδα κατανόησης.

Εγχειρίδιο: 1α. Γεώργιος Φλορόφσκυ, *Σταθμοί της ρωσικής θεολογίας. Μέρος πρώτο*, μτφρ. Ε. Β. Γιούλτση, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1986.

1β. Γιάννα Μαλιγκούδη, *Ιστορία της Ρωσίας Α΄. Η Ρωσία του Κιέβου (9^{ος} αι.-1240)*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1999.

1γ. Orlando Figes, *Ο χορός της Ναϊάσας. Μια πολιτιστική ιστορία της Ρωσίας, τ.1-2, «ηλέκτρα/πολιτισμοί»*, Αθήνα 2002.

(Ε. Οικονόμου)

23. Ιστορία του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων (11ος-20ός αι.)

Από τη μακραίωνη ιστορία του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων εξετάζονται τα ακόλουθα: η στάση των σταυροφόρων, των Μαιμελούκων και των Οθωμανών Τούρκων, το προσκωνηματικό ζήτημα των Αγίων Τόπων, η προσηλυτιστική δράση των ετεροδόξων, η δράση του ρωσικού παράγοντα στην περιοχή, τα θεολογικά γράμματα και η σχέση του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Στόχος του μαθήματος είναι μέσω της διερεύνησης των σημαντικότερων ζητημάτων, που απασχόλησαν διαχρονικά το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, να κατανοηθεί η σύγχρονη εκκλησιαστική κατάσταση που διαμορφώθηκε στην περιοχή της Παλαιστίνης.

Εγχειρίδιο: 1α. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (αρχιμ.), *Ιστορία της Εκκλησίας Ιεροσολύμων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

1β. Αθ. Κορνηνός Υψηλάντης, *Τα μετά την Άλωση (1453-1789)*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

(Διον. Βαλαής)

24. Αγιολογική γραμματεία. Πρόσωπα, θέματα και κείμενα

Στο συγκεκριμένο μάθημα παρουσιάζεται συνοπτικά η ανατολική αγιολογική γραμματεία με επιλεκτικές αναφορές στην αντίστοιχη της Δύσης. Ο φοιτητής

καλείται να εξοικειωθεί με το τεράστιο corpus της χριστιανικής γραμματείας, τους συγγραφείς και τη βασική θεματολογία της. Επίσης μρεϊται στην τρέχουσα ελληνόφωνη και ξενόγλωσση αγιολογική βιβλιογραφία.

Εγχειρίδια: 1α. Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, *Συναξαριστής των δώδεκα μηνών του ενιαυτού*, τ.Α΄, Β΄, Γ΄, εκδ. Δόμος, Αθήνα 2005.

1β. Π. Υφαντής, *Η αγιότητα του μαρτυρίου και η μαρτυρία της αγιότητας. Θεολογικά μελετήματα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

2α. *Συλλογή Παλαιστίνης και Συριακής Αγιολογίας*, επιμ. Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2001.

2β. Π. Χρήστου (επιμ.), *Τα μαρτύρια των αρχαίων χριστιανών*, Θεσσαλονίκη 1978.

(Π. Υφαντής)

25. Ο Ηνωχασμός και ο κόσμος των Σλάβων

Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζεται η γνωριμία του σλαβικού κόσμου με τον ηρωισμό του 14^{ου} αιώνα και εξετάζονται αναλυτικά οι επιδράσεις του στην πνευματική και πολιτιστική του ζωή, οι οποίες διαμόρφωσαν την ιδιοπροσωπεία του καθορίζοντας παράλληλα την ιστορική του εξέλιξη.

Εγχειρίδια: 1 D. Obolensky, *Η Βυζαντινή Κοινοπολιτεία. Η Ανατολική Ευρώπη, 500-1453*, τ. Α΄, Β΄, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 1991.

2. Μ. Νβοταζοπούλου-Πελεκίδου, *Οι βάλκανικοί λαοί κατά τους μέσους χρόνους*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 1992.

(Η. Εοαγγέλου)

26. Φιλοπρωχία και φιλαλληλία στους χριστιανούς συγγραφείς της ύστερης αρχαιότητας

Εγχειρίδιο: 1α. Δ. Κωνσταντέλος, *Πενία, Κοινωνία και Φιλανθρωπία στον μεταγενέστερο μεσαιωνικό Ελληνικό κόσμο*, Εκδόσεις Επιστημονικών Συγγραμμάτων.

1β. Δ. Κωνσταντέλος, *Ελληνική ευποία και ελληνοχριστιανική φιλανθρωπία από την αρχαιότητα έως τον Βυζαντινό Μεσαίωνα*, Εκδόσεις Επιστημονικών Συγγραμμάτων.

(Χρ. Αραμπατζής – Ι. Παπαδογιαννάκης)

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

27. Γένεση και ουσία της Χριστιανικής φιλοσοφίας
Εγχειρίδια: 1. Γ. Μαρτζέλος, *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός* τ. Β', εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000.
2. Β. Ν. Τατάκης, *Χριστιανική και Βυζαντινή Φιλοσοφία*, εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 2007. (Γ. Μαρτζέλος)
28. Προϋποθέσεις μεθέξεως της Θείας Χάριτος
Εγχειρίδια: 1α. Δ. Τσελεγγίδης, *Χάρι και Ελευθερία κατά την Πατερική Παράδοση του 14' αιώνα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.
1β. Νικόλαος Καβάσιλας, *Περί της εν Χριστώ ζωής. Λόγοι επίτ. Ι. Ησυχαστηρίου «Εωργελοτής Ιωάννης ο Θεολόγος»*, Θεσσαλονίκη 2004.
2. π. Ιω. Ρωμανίδης, *Το προπατορικών αμαρτημάτων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1970. (Δ. Τσελεγγίδης)
29. Η συμβολή του μοναχισμού στην Ορθοδοξία της πίστewας
Εγχειρίδια: 1. Δ. Τσελεγγίδης, *Ορθόδοξη θεολογία και ζωή*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.
2. Αρχιμ. Γ. Καμάνης, *Ορθόδοξος μοναχισμός και Άγιον Όρος*, εκδ. Ιερά Μονή Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 1998. (Δ. Τσελεγγίδης)
30. Αρχαιοελληνική και εκκλησιαστική Μουσική
Εγχειρίδιο: 1α. Α. Σιάσος, *Από την Εκκλησιαστική στη Λαϊκή Εορταστική*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη.
1β. Γρηγόριος Νύσσης, *Ελληνική Πατρολογία* τ. 44, εκδ. Διώτη Μεταφωμένη (ΚΕΠΠΕ), Αθήνα. (Α. Σιάσος)
31. Περί Κακού (φιλοσοφική και θεολογική προσέγγιση)
Εγχειρίδιο: 1α. Ιω. Ρωμανίδης, *Το προπατορικών αμαρτημάτων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη.

- 1β. Αθανάσιος Αλεξανδρείας, *Ελληνική Πατρολογία*, τ. 25, εκδ. Διώτη Μεταφωμένη (ΚΕΠΠΕ), Αθήνα. (Α. Σιάσος)
32. Θεολογία και κινηματογράφος. Σπουδή στον Αντρέι Ταρκόφσκι
Εγχειρίδια: 1α. Α. Ταρκόφσκι, *Μαρτυρολόγιο. Ημερολόγια 1970-1986*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2006.
1β. Α. & Μ. Σπρουγκάτοκ, *Πικ νικ δέτλα στο δρόμο (Σπίλκερ)*, εκδ. Ταξιδευτής -ΑΩ-, Αθήνα 2008.
1γ. Χρ. Σταμούλης, *Η γυναικία του Λωτ και η σύγχρονη θεολογία*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2008.
2α. Α. Ταρκόφσκι, *Σημιέουνας το χρόνο*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1987.
2β. Χρ. Σταμούλης, *Η γυναικία του Λωτ και η σύγχρονη θεολογία*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2008.
2γ. Χρ. Σταμούλης, *Φύση και αγάπη και άλλα μελετήματα*, εκδ. Το Παλιόμυθον, Θεσσαλονίκη 2007. (Χρ. Σταμούλης)
33. «Παίδιον νέον ο προ αιώνων Θεός»: Από τον Πρόκλο Κων/πόλεως στον Ρωμανό τον Μελαδίο
Εγχειρίδιο: 1α. Ιω. Κουρεμπελές, *Η ομιλία του Πατριάρχη Πρόκλου «εις την Παναγίαν Θεοτόκον και η απάντησή του Νεστορίου»*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.
1β. Β. Κορακίδης, *Τα περί Ρωμανού του Μελαδίου Μελετήματα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002. (Ι. Κουρεμπελές)
34. Ο Θεολογικός κόσμος της εποχής του Ιουστινιανού
Εγχειρίδιο: 1α. Ι. Κουρεμπελές, *Οικουμενικά παραδείγματα στην Ιστορία της Εκκλησίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.
1β. Ι. Κουρεμπελές, *Ο Νεοχάλκηδονισμός: Σημεία δογματικής διαίρεσης*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003. (Ι. Κουρεμπελές)

35. Οικουμενική Δεκαετία (2001-2010) για την υπέρβαση της βίας. Μία ορθόδοξη προσέγγιση

Εγχειρίδιο: 1α. Επ. Ε. Κασσελούρη - Χατζηβασιλειάδου, «Και επί γης ειρήνη»: Όραμα και αίτημα για τους λαούς και τις χριστιανικές εκκλησίες. Ορθόδοξη συμβολή, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2010.

1β. Σ. Αγουρίδης, *Οράματα και πράγματα*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 1991.

(Στ. Τσομπανίδης)

36. Η Εκκλησία ως διαρκής έξοδος: Η ορθοδοξία στην οικογενή του 21ου αιώνα

Εγχειρίδια: 1α. Ν. Ματσούκας, *Οικουμενική Θεολογία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

1β. Δ. Λιάλιου, *Μνήμη Ν. Ματσούκα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2010.

1γ. Ν. Ματσούκας, *Θεολογία, κτισιολογία, εκκλησιολογία κατά τον Μ. Αθανάσιον. Σημεία πατερικής και οικουμενικής θεολογίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2001.

2. Εμ. Κλάψης, *Η Ορθοδοξία στον νέο κόσμο*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη. (Στ. Τσομπανίδης)

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΙΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

37. Το Μάθημα των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση

Διερευνά τη θέση της θρησκευτικής γενικότερα αγωγής και ειδικότερα του μαθήματος των Θρησκευτικών στην όλη εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόστηκε κατά το πρόσφατο παρελθόν, τα αναλυτικά προγράμματα του μαθήματος των Θρησκευτικών που ίχυσαν κατά διαστήματα στη Μέση Εκπαίδευση, καθώς και τα διδακτικά βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν. Τέλος συζητείται με το διδακτικό προσωπικό που άμεσα ή έμμεσα υπηρέτησε το μάθημα των Θρησκευτικών.

Εγχειρίδια: 1α. Ιωάννης Β. Κογκούλης, *Το μάθημα των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση (1833-1932). Συμβολή στην ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 2^η 1993.

1β. Ιωάννης Β. Κογκούλης, *Το μάθημα των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση κατά την Πεντηκονταετία 1932-1982 (ιστορικοπαιδαγωγική προσέγγιση και σημειώσεις)*

βολή στην ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης), εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2^η 1993.

2α. Εριμανούηλ Π. Περελής, *Η θρησκευτική αγωγή στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1997.

2β. Ιωάννης Β. Τσάγκας, *Η Ορθόδοξη Χριστιανική Αγωγή στο Εκπαιδευτικό έργο του Ιωάννη Καποδίστρια*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2^η 2001.

(Ι. Κογκούλης)

38. Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση

Ασχολείται με τη σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και ό,τι αυτό συνεπάγεται από κοινωνιολογικής, ψυχολογικής και παιδαγωγικής σκοπιάς. Η εξέταση της σχολικής τάξης συντελείται κυρίως κάτω από το πρίσμα της λειτουργίας της τόσο σε επίπεδο κοινωνικοποίησης όσο και σε επίπεδο διδασκαλίας και μάθησης, και μάλιστα κάτω από το πρίσμα της ομαδοσυνεργατικής της μορφής.

Το ενδιαφέρον εστιάζεται στην εωτερική λειτουργία της ομάδας, τους μαθητές και τους δασκάλους ή καθηγητές σε πλήρη αντιστοιχία με τις παιδαγωγικές αρχές και την πραγματικότητα στο ελληνικό σχολείο.

Εγχειρίδια: 1. Ιωάννης Κογκούλης, *Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2004.

2. Κων. Γ. Μπίκος, *Αλληλεπίδραση και κοινωνικές σχέσεις στη σχολική τάξη*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004.

(Ι. Κογκούλης)

39. Υμνογραφία και πρόσληψη μηνύματος του Ευαγγελίου

Εγχειρίδια: 1α. Αλεξιάδης Καλύβας, *Η Μεγάλη Εβδομάδα και το Πάσχα στην Ελληνορθόδοξη Εκκλησία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.

1β. Δημήτρα Κούκουρα, *Το μήνυμα του Ευαγγελίου. Πρόσληψη και μετάδοση*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

2. Νικ. Τωμαδάκης, *Βυζαντινή Υμνογραφία και Ποίηση*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1993.

(Δ. Κούκουρα)

40. Υμνολογία και ερμηνεία λειτουργικών Κειμένων

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται: Οι υμνογραφικοί όροι, τα στάδια εξέλιξης της Υμνογραφίας, τα είδη των ύμνων (τροπάρια, κοντάκια, κανόνες κ.ά.), οι διά-

φοροι υμνογράφοι, η σχέση θεολογίας και υμνολογίας, η γλώσσα και η μετρική των λειτουργικών ύμνων. Ερμηνεύονται επίσης βασικοί ύμνοι και ορισμένες ευχές από τη Θεία Λειτουργία και τη λοιπή λειτουργική προσευχή της Εκκλησίας. Δίδεται το λειτουργικό τους πλαίσιο και σχολιάζονται το βαθύτερο θεολογικό τους νόημα (χαρακτηριστικά παραδείγματα: Η Αγία Αναφορά, το Φως Διαρόν, η Δοξολογία κ.ά.)

Εγχειρίδια: 1α. Παναγιώτης Τρεμπέλας, *Εκλογή Ελληνικής Ορθόδοξου Υμνογραφίας*, εκδ. «Ο Σωτήρ», Αθήνα 2007.

1β. π. Κωνσταντίνος Παπαγιάννης, *Διορθώσεις και παρατηρήσεις εις το Τριώδιον*, τ. Α'-Β', εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2006.

2. Νικ. Τωμαδάκης, *Η βυζαντινή Υμνογραφία και ποιήσεις ήτοι εισαγωγή εις την βυζαντινήν φιλολογίαν*, τ.2, εκδ. Πονογράφ, Θεσσαλονίκη 1993.

(Π. Σκαλιότης)

41. Εισαγωγή στην Εκκλησιαστική Μουσική

Στο μάθημα παρέχονται βασικές γνώσεις για τη φύση της εκκλησιαστικής μουσικής, τη χρήση, την ιστορία της, αλλά και τη σημερινή κατάσταση της. Ανάλογα με τις δυνατότητες γίνεται εκμάθηση ύμνων όπως τα αναστάσιμα απολυτικά, τα αποδυτικά των μεγάλων εορτών, κ.ά.

Εγχειρίδια: 1α) Εμμ. Γιαννόπουλος, *Εισαγωγή στο θεωρητικό και πρακτικό της εκκλησιαστικής μουσικής*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2007.

1β) π. Κωνσταντίνος Παπαγιάννης, *Αντιφωνάριον*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2009.

2α) Εμμ. Γιαννόπουλος, *Η Ψαλτική Τέχνη, Λόγος και μέλος στη λατρεία της Ορθόδοξης εκκλησίας*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2008.

2β) π. Κωνσταντίνος Παπαγιάννης, *Μουσικών Πεντηκοστήριου*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2007.

(Π. Σκαλιότης)

42. Σχέσεις Εκκλησίας - Πολιτείας κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο

Διερεύνηση των σχέσεων Εκκλησίας και Αυτοκρατορίας κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο μέσα από την αξιολόγηση των νέων κοινωνικών, πολιτικών και εκκλησιαστικών δεδομένων των αρχών του 4^{ου} αιώνα. Συστηματική μελέτη των διαδοχικών σταδίων που διέπουν τις σχέσεις Εκκλησίας-Πολιτείας κατά την περίοδο πριν από την πρώτη Οικουμενική Σύνοδο. Προσέγγιση της νέας αυτοκρατορικής θεοκρατικής πολιτικής και της αφετηριακής

διαδικασίας μεταμόρφωσης της ειδωλολατρικής ρωμαϊκής Πολιτείας σε Χριστιανική.

Εγχειρίδια: 1α. Νικ. Μαγγιάρος, *Ο Μέγας Κωνσταντίνος και η Δυνατική έριδα. Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Εκκλησίας - Πολιτείας κατά την Κωνσταντινεία περίοδο*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2001.

1β. Ιωάν. Καραγιαννόπουλος, *Το Βυζαντινό κράτος*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2001.

2) Χαρ. Παπασπύρης, *Εκκλησιαστικό Δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2003.

(Ν. Μαγγιάρος)

43. Πηγές και θεσμοί του Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου

Χρονολογική και συστηματική παρουσίαση των πηγών του Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου. Μελέτη της γένεσης και της εξελικτικής πορείας των πηγών και των θεσμών σε συνάρτηση με το θεσμικό και δικαϊκό πλαίσιο της Πολιτείας. Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στο Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο.

Εγχειρίδια: 1α. Νικ. Μαγγιάρος, *Ο Μέγας Κωνσταντίνος και η Δυνατική έριδα. Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Εκκλησίας - Πολιτείας κατά την Κωνσταντινεία περίοδο*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2001.

1β. Τηλ. Λουγγής, *Ιουστινιανός Πέτρος Σαββήτιος, Κοινωνία, Ιδεολογία και Πολιτική τον 6^ο αιώνα*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Σπ. Τρωϊάνος, *Οι πηγές του Βυζαντινού Δικαίου*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 1999.

(Ν. Μαγγιάρος)

44. Θρησκευτική Αγωγή και νέες τεχνολογίες

Ανταμική της Θρησκευτικής αγωγής και ιδιαίτερότητά της. Παιδαγωγική θεμελίωση και σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις του μαθήματος των Θρησκευτικών. Σχεδιασμός της διαδικαδίας και αξιολόγηση. Εφαρμογή της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Αναστοιχίες που προσφέρουν οι υπολογιστές στη διαδικασία και επικοινωνία. Οι νέοι τρόποι επικοινωνίας και διαπολιτισμικής προσέγγισης των λαών μέσω του παγκόσμιου ιστού, πέρα από θρησκεία, φύλο, χρώμα. Χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων και εφαρμογών στη διδασκαλία του ΜΘ στη σχολική τάξη.

Εγχειρίδια: 1. Βασιλική Μητροπούλου, *Νέες Τεχνολογίες και Θρησκευτική Αγωγή*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2007.

2. Κων. Μπίκος, *Εκπαιδευτικοί και Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1995.

(Β. Μητροπούλου)

45. Σύγχρονα Εκπαιδευτικά και Διδακτικά θέματα

Εγχειρίδια: 1α. Χρ. Βασιλόπουλος, *Παιδαγωγικά Μελετήματα*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Αλ. Κόπτσης, *Η Διαθεματική διδασκαλία του Μαθήματος των Θρησκευτικών στο ελληνικό σχολείο*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2006.

2. Βασιλική Μητροπούλου, *Υποδείγματα συγγραφής εργασιών και βιβλιογραφίας*, εκδ. Ι. Καραδέδος Μέθεξς, Θεσσαλονίκη 2008.

(Β. Μητροπούλου)

Ε. ΤΟΜΕΑΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

46. Φύλο, Πολιτισμός, Θρησκεία

Εγχειρίδια: 1. Αναστασία Μπιτσάνη, *Οι Γυναίκες του Γκρέκο*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Δήμητρα Κούκουρα, *Η θέση της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία*, εκδ. Κορηλία Σφακιαννάκη, Θεσσαλονίκη 2005.

(Ι. Πέτρου - Ν. Παπαγεωργίου)

47. Χριστιανισμός και Νεοελληνική Λογοτεχνία

Εξετάζεται και αναπτύσσεται η επίδραση του Χριστιανισμού, και μάλιστα της ορθόδοξης παράδοσης, στη νεοελληνική λογοτεχνία και δίνεται έμφαση στα κείμενα των Παπαδιαμάντη, Μωραϊτίδη, Κόντογλου, Σεφέρη, Πεντζίκη.

Εγχειρίδια: 1. Αν. Κεσελόπουλος, *Από τον Παπαδιαμάντη στον Πεντζίκη. Ορθόδοξη Παράδοση και Νεοελληνική Λογοτεχνία*, εκδ. Το Παλίμψηστον, Θεσσαλονίκη 2003.

2. Νεοελληνική λογοτεχνία, εκδ. Αστήρ, Αθήνα.

3. Αν. Κεσελόπουλος, *Η λειτουργική παράδοση στον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000.

(Αν. Κεσελόπουλος)

48. Θεολογικά ρεύματα της Τουρκοκρατίας

Εγχειρίδια: 1α. π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Θεολογικά ρεύματα της τουρκοκρατίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

1β. Γ. Μαντζαριδής, *Οδοιπορικό θεολογικής Ανθρωπολογίας*, Αγίου Όρους 2008.

2. G. Podskalsky, *Η ελληνική θεολογία επί τουρκοκρατίας 1453-1821*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2005.

(π. Β. Καλλιακμάνης)

49. Ψηφιακή διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Βάσεις Δεδομένων - Ψηφιακά αρχεία

Η προοπτική της διανύμενης εποχής αναδεικνύει τον δυναμικό χώρο της Διατήρησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς ως ένα πεδίο ιδιαίτερου επιστημονικού και τεχνολογικού ενδιαφέροντος με άμεσες και χρηστικές εφαρμογές. Αποδεικτικό στοιχείο αποτελεί το πολύπτυχο ερευνητικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε παγκόσμιο. Αντικείμενα του μαθήματος:

A. Τεχνικές ψηφιακής ανάκτησης και διατήρησης έργων.

B. Ψηφιακές συλλογές.

Γ. Ψηφιακά μουσεία.

Δ. Εισαγωγή στις Βάσεις Δεδομένων.

E. Πρόγραμμα Access.

Εγχειρίδια: 1α. Νικόλαος Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική I: Η πληροφοροφία της Παρατήρησης. Από το Αναλογικό στο Ψηφιακό*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Νικόλαος Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική II: Διαδικασίες επεξεργασίας ψηφιακής πληροφορίας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2009.

2. Γερ. Παυλογεωργιάτος, *Διατήρηση της ελκτικής Πολιτιστικής κληρονομιάς*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2005.

(Ν. Μυρίδης)

50. Ψηφιακή Διαχείριση Πληροφορίας. Σχεδίαση Ιστοσελίδων και Ψηφιακές Εκδόσεις

Το μάθημα αναφέρεται στη διαδικασία και μεθοδολογία παραγωγής κειμένων τόσο με τη συμβατική μορφή εντύπων (διατρίβες, περιοδικά, βιβλία, κ.ά.), όσο και με την μορφή του υπερκειμένου (hypertext: ιστοσελίδες, e-βιβλία,

επεριοδικά κλπ.) με τα σύγχρονα μέσα και τεχνολογίες. Αναπτύσσεται στη βάση της ακόλουθης διάρθρωσης:

1. Εισαγωγή στην Πληροφορία και τη Διαχείρισή της.
 2. Τεχνικές Διαχείρισης Πληροφορίας.
 3. Αρχές σχεδίασης εντύπου.
 4. Υλοποίηση της μορφής εγγράφου: (α) ψηφιακά με χρήση Η/Υ, (β) ηλεκτρονική δημοσιοποίηση και διακίνηση μέσω διαδικτύου.
 5. Σχεδίαση και δημοσιοποίηση ιστοσελίδων.
 6. ΕΡΓΑΣΙΑ: εκπόνηση εφαρμοσμένης παραγωγής εντύπου στα πλαίσια του μαθήματος.
- Εγχειρίδια: 1α. Νικόλαος Μυριόνης, *Πληροφορία και Πληροφορική Ι: Η πληροφορία της Παράτηρησης. Από το Αναλογικό στο Ψηφιακό*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2006.
- 1β. Νικόλαος Μυριόνης, *Πληροφορία και Πληροφορική ΙΙ: Διαδικασίες επεξεργασίας ψηφιακής πληροφορίας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2009.
2. Σπ. Αρσένης, *Σχεδίασιμος πετυχημένων ιστοσελίδων*, εκδ. Κλειδάριθμος (Ν. Μυριόνης)

51. Χριστιανισμός και Κοινωνικά προβλήματα. Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στην κοινωνία της διακινδύνευσης

Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού θα εξεταστούν με κριτικό τρόπο οι πτυχές, τα αίτια και οι αναδυτικές κατηγορίες των σημαντικότερων από τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα με ιδιαίτερη έμφαση στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην παρουσίαση των βασικών θέσεων της Χριστιανικής παράδοσης έναντι των προβλημάτων αυτών, καθώς και των σύγχρονων προτάσεων υπέρβασης τους.

Το μάθημα δομείται με την ανάπτυξη τριών βασικών αξόνων: (α) Χριστιανική κοινωνική διδασκαλία και ορθόδοξη παράδοση, (β) Κοινωνικές θεωρίες και πολιτικές αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων, και (γ) Ανάπτυξη των αιτιών, ανάληψη της κοινωνικής πραγματικότητας και προτάσεις υπέρβασης με την συνάρθρωση λόγου, αξιών και πράξης.

Εγχειρίδια: 1. Χρ. Τσιρώνης, *Κοινωνικός αποκλεισμός και εκπαίδευση στην ύστερη νεωτερικότητα*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2003.

2. Γ. Ζαϊμάκης - Α. Κανδυλάκη, *Δίκτυα κοινωνικής προστασίας*, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2005.

(Χρ. Τσιρώνης)

ΕΛΛΗΝΟ ΕΣΑΜΗΝΟ

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

1. Ιστορία του αρχέγονου Χριστιανισμού και Βιβλική Ερμηνευτική

Η ιστορία των πρώτων αιώνων και η ιστορία της ερμηνείας της Αγίας Γραφής.

Εγχειρίδια: 1α. J. Weiss, *Ο αρχέγονος Χριστιανισμός*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2001.

1β. Π. Βασιλειάδης, *Βιβλικές Ερμηνευτικές Μελέτες*, εκδ. Ποσειδάρι, Θεσσαλονίκη 1988.

2α. Χρ. Οικονόμου, *Οι απαρχές του Χριστιανισμού στην Κύπρο*, εκδ. Ι.Μ. Πάφου, Πάφος 31986.

2β. Σ. Αυγουρίδης, *Ερμηνευτική των ιερών κειμένων*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2002.

(Π. Βασιλειάδης)

2. Η ανάπτυξη των νεκρών στην Παλαιά Διαθήκη

Εγχειρίδιο: 1α. Δ. Καϊμάκης, *Η ανάπτυξη των νεκρών στην Παλαιά Διαθήκη*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Δ. Καϊμάκης, *Η ημέρα Κυρίου στους προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2006.

(Δ. Καϊμάκης)

3. Ρεύματα ιδεών την εποχή των Ελλήνων στην Παλαιστινή

Εγχειρίδιο: 1α. Δ. Καϊμάκης, *Τα χειρόγραφα του Κοσμάρου και η θεολογία τους*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2004.

1β. Δ. Καϊμάκης, *Η ιουδαϊκή αποκαλυπτική γραμματεία και η θεολογία της*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2007.

(Δ. Καϊμάκης)

4. Βιβλική εβραϊκή γλώσσα

Σκοπός του μαθήματος είναι η εκμάθηση της γλώσσας του πρωτότυπου κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης: Λεξιλόγιο, Γραμματική, Συντακτικό.

Εγχειρίδια: 1. Δ. Δούκος – Μ. Κωνσταντίνου, *Γλωσσική ανάλυση της Πεντατεύχου*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.

2. Μ. Κωνσταντίνου, *Βίβλος και Ουραγραφικά κείμενα*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.
(Μ. Κωνσταντίνου)

5. Το πολιτιστικό περιβάλλον της Βίβλου

Το σύγγραμμα εξετάζει τις κυριότερες πηγές που έχουμε στη διάθεσή μας για την ιστορία της Παλαιστίνης.

Εγχειρίδια: 1. Μ. Κωνσταντίνου, *Πηγές της Ιστορίας της Παλαιστίνης*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Μ. Κωνσταντίνου, *Παλαιά Διαθήκη. Αποκρυπτογραφώνας την πανανθρώπινη κληρονομιά*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2008.

(Μ. Κωνσταντίνου)

6. Η θέση και ο ρόλος των γυναικών στην αρχαιοελληνική θρησκεία

Εγχειρίδιο: 1α. Π. Παχής, *Οι «ανατολικές λατρείες» της ελληνορωμαϊκής εποχής. Συμβολή στην Ιστορία και τη Μεθόδολογία της έρευνας*, εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. P. Pachis, *Religion and politics in the Graeco-Roman World. Redescribing the Isis-Sarapis cult*, Barbounakis Publications, Thessaloniki 2010.

(Π. Παχής)

7. Η λατρεία της Ίσιδας και του Σάραπι. Από την τοπική στην οικογενειακή κοινωνία.

Εγχειρίδιο: 1α. Π. Παχής, *Η λατρεία της Ίσιδας και του Σάραπι. Από την τοπική στην οικογενειακή κοινωνία*, εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. P. Pachis, *Religion and politics in the Graeco-Roman World. Redescribing the Isis-Sarapis cult*, Barbounakis Publications, Thessaloniki 2010.

(Π. Παχής)

8. Μετάφραση και μεταφραστές στη χριστιανική γραμματεία

Μεταφράσεις και μεταφραστές της Βίβλου, πατερικών και λειτουργικών κειμένων στις δύο κλασικές γλώσσες (ελληνική και λατινική) από τα χρόνια του Ιερωνύμου ως την άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453), στο πλαίσιο του θεολογικού και πολιτισμικού διαλόγου Ανατολής και Δύσης.

Εγχειρίδιο: 1α. Α. Κόλτσιου-Νικητά, *Μεταφραστικά ζητήματα στο χώρο της ελληνοφώνης και λατινόφωνης γραμματείας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

1β. Δ. Γούτσου (επιμ.), *Ο Λόγος της μετάφρασης*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001.

(Α. Κόλτσιου-Νικητά)

9. Χριστιανική Επιστολογραφία

Εξετάζονται τα χαρακτηριστικά του γραμματειακού είδους στην αρχαιότητα και η πρόσληψη και διαμόρφωση του είδους στη χριστιανική γραμματεία. Αναλύονται αντιπροσωπευτικά επιστολικά κείμενα της χριστιανικής γραμματείας.

Εγχειρίδια: 1α. Η. Η. Hunger, *Βυζαντινή Λογοτεχνία*, τ.1, εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1991.

1β. Α. Κόλτσιου-Νικητά, *Το κύρος των Πατέρων της Εκκλησίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

2. Ι. Σκοκωρής, *Μελέτες και άρθρα*, τ. Α' - Β', εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 2001.

(Α. Κόλτσιου-Νικητά)

10. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Ι

Το μάθημα απευθύνεται σε αρχαρίους και κυρίως σε αλλοδαπούς φοιτητές. Διανέμεται φάκελος υλικού.

(Α. Κόλτσιου-Νικητά)

11. Ιστορία της εποχής της Καινής Διαθήκης

Εγχειρίδιο: 1α. Κ. Ζάρρας, *Ιστορία της εποχής της Καινής Διαθήκης*, εκδ. Έννοια, Αθήνα 2008.

1β. Αικ. Τσαλαμπούνη, *Η Μακεδονία στην εποχή της Καινής Διαθήκης*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2001.

(π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης)

12. Ο Αριστοτέλης και η ελληνική σκέψη στην Αραβική Παράδοση

Εξετάζεται η ιστορία μεταβίβασης των ελληνικών γραμμάτων στον αραβικό-ολγαμικό κόσμο και η επίδρασή τους στην πνευματική καρποφορία του «αραβοϊσλαμικού πολιτισμού» (8^{ος} - 13^{ος} αι.). Στο πρώτο μέρος εξετάζεται η ιστορία μεταβίβασης των ελληνικών γραμμάτων στην αραβική παράδοση και η δημιουργία των αραβικών επιστημών· στο δεύτερο διδάσκεται η ιστορία μεταβίβασης των ελληνικών γραμμάτων και του Αριστοτέλη στην αραβοϊσλαμική παράδοση, ενώ στο τρίτο μέρος εξετάζονται τα ελληνοαραβικά γνωμολόγια και η μεθερτίγραφη αριστοτελική φιλολογία. Το αντικείμενο της τελευταίας ενότητας αφορά στην αξιοποίηση της αριστοτελικής φιλοσοφίας και της ελληνικής σκέψης από τους Άραβες, τη δημιουργία του αραβοϊσλαμικού Αριστοτελισμού, τη γένεση της ισλαμικής φιλοσοφίας, τους φορείς της (al-Kindi, al-Farabi, Ibn Sina, al-Ghazzali, Ibn Rushd) και τη μεταβίβαση του αραβικού αριστοτελισμού στην ευρωπαϊκή σκέψη, κυρίως διαμέσου του Δαβέρτου του Μεγάλου και του Θωμά του Ακινάτη.

Εγχειρίδια: 1α. Γ.ρ. Ζιάκας, *Τα Ελληνικά Γράμματα και ο Αριστοτέλης στην Αραβική Παράδοση*, εκδ. Άγρα, Αθήνα 2007.

1β. Γ.ρ. Ζιάκας, *Ισλάμ, Θρησκεία και πολιτεία*, εκδ. Κορηλία Σφακιανού, Θεσσαλονίκη 32007.

2. Δ. Γούτα, *Η αρχαία ελληνική σκέψη στον αραβικό πολιτισμό*, εκδ. Περιήλους, Αθήνα 2001.

(Α. Ζιάκα)

13. Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Γραμματεία για το Ισλάμ

Εγχειρίδιο: 1α. Αγγ. Ζιάκα, *Μεταξύ πολιτικής και διαλόγου*, εκδ. Πουρναρα, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. Αγγ. Ζιάκα, *Το Ισλάμ στη σύγχρονη ελληνική έρευνα*, εκδ. Μπαρμπούνακη, Θεσσαλονίκη 2010.

(Α. Ζιάκα - Χρ. Αραμπατζής)

14. Σύνχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις κειμένων της Καινής Διαθήκης

Σκοπός του μαθήματος είναι να δώσει την ευκαρία στους φοιτητές και φοιτήτριες να προσεγγίσουν τις σύγχρονες μεθόδους ερμηνείας των κειμένων της Καινής Διαθήκης, τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά με τη βοήθεια συγκεκριμένων παραδειγμάτων από την Κ.Δ.

Εγχειρίδια: 1α. P. Goode, *Αναζητώντας το νόημα. Εισαγωγή στην ερμηνεία της Καινής Διαθήκης*, εκδ. Πουρναρα, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. Χ. Αητριτζίδης, *Κριτικές αναγνώσεις των βιβλικών κειμένων*, τ. Α 'Γ', εκδ. Πουρναρα, Θεσσαλονίκη 2010.

1γ. *Αρχαίος κόσμος και Καινή Διαθήκη*, εκδ. Πουρναρα, Θεσσαλονίκη 2010.

2α. Χ. Βούλγαρης, *Υπόμνημα εις τας Καθολικὰς Ἐπιστολάς του αποστόλου Πέτρου*, εκδ. Σημίλιας, Αθήνα 1996.

2β. Κ. Παπαδημητρίου, *Ερμηνεύοντας την ειρήνη στην Καινή Διαθήκη*, εκδ. University Studio, Θεσσαλονίκη 2009.

(Χ. Αητριτζίδης)

15. Σύνχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην Καινή Διαθήκη

Εγχειρίδια: 1α. Μ. Γκουτζιούδης, *Το βιβλικό κείμενο στο πέρασμα του χρόνου. Η περίπτωση της προς Εβραίους επιστολής*, εκδ. Μέθεξς, Θεσσαλονίκη 2008.

1β. Δ. Πασάκος, *Ευχαριστία και Ιεραποστολή*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.

2α. Σ. Αγουρίδης, *Ερμηνευτική των ιερών κειμένων. Προβλήματα – μέθοδοι ερμηνείας στην ερμηνεία των Γραφών*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2000.

2β. Ε. Τροσιμέ, *Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ, όπως τον είδαν όσοι τον γνώρισαν*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 1983.

(Μ. Γκουτζιούδης)

16. Ιστορία, Θεολογία, Ιεραποστολή στο κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο

Εγχειρίδια: 1α. Yu Bok-Kon, *Ιστορία, Θεολογία, Ιεραποστολή στο κατά Ματθαίου Ευαγγέλιο*, εκδ. Μέθεξς, Θεσσαλονίκη 2007.

1β. Π. Βασιλειάδης, *Ερμηνεία των Ευαγγελίων. Θεολογικές και ιστοριοκριτικές προϋποθέσεις καθώς και ερμηνευτικές προσεγγίσεις στα τέσσερα Ευαγγέλια*, εκδ. Πουρναρα, Θεσσαλονίκη 1990.

2α. Π. Βασιλειάδης, *Βιβλικές Ερμηνευτικές Μελέτες*, εκδ. Πουρναρα, Θεσσαλονίκη 1992.

2β. Ι. Καραβιδόπουλος, *Βιβλικές Μελέτες Β'*, εκδ. Πουρναρα, Θεσσαλονίκη 1995.

(Μ. Γκουτζιούδης)

Β. ΤΟΜΕΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

17. Πνευματική κίνηση και ιδεολογικά ρεύματα στους χρόνους της οθωμανικής κυριαρχίας

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η εξέταση της πνευματικής κίνησης και των ιδεολογικών ρευμάτων, όπως αυτά διαμορφώθηκαν στους κόλπους της Εκκλησίας, κατά τους χρόνους της οθωμανικής κυριαρχίας, ιδιαίτερα κατά την προεπαναστατική περίοδο, κάτω από την επίδραση του διαφωτισμού, την ανάπτυξη της τυπογραφίας και τις εκδόσεις των Φυλλαδίων.

Εγχειρίδιο: 1α. Αντ. Κυριατζή, *Πνευματική κίνηση και ιδεολογικά ρεύματα του γένους και του ελληνισμού στους χρόνους της οθωμανικής κυριαρχίας μέσα από τις εκδόσεις των Φυλλαδίων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

1β. Αντ. Κυριατζή, *Ανδρέας Παπαδόπουλος-Βρετός. Βιογραφία-Εργογραφία. Συμβολή στην ιστορία της συγκρότησης θεολογικών βιβλιογραφιών*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

(Μητρ. Ανδρέας Νανάκης - Αντ. Κυριατζή)

18. Γυναικείος ασκητισμός

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάδειξη του γυναικείου μοναχισμού. Μελετάται ο βίος των ασκητριών, ενταγμένος μέσα στα θεολογικά, ιστορικά, πολιτισμικά και κοινωνικά δεδομένα της εποχής που έζησαν οι ασκήτριες.

Σκοπός του μαθήματος είναι η γνωριμία των φοιτητών με τον γυναικείο ασκητισμό και την επίδραση που αυτός άσκησε στην ιστορία της χριστιανικής άσκησης.

Εγχειρίδιο: Δ. Τσάμης, *Μητρικόν. Δηγήσεις και βίαι των αγίων Μητέρων της ερήμου, Ασκητριών και Οσίων γυναικών της Ορθόδοξου Εκκλησίας*, τ. Γ' και Στ', Θεσσαλονίκη 1992, 1996.

(Φ. Ιωαννίδης)

19. Αγιογραφία. Θεωρία και Πράξη

Εγχειρίδια: 1α. Κ. Ξενόπουλος, *Κόπος και σπουδή*, Κατερίνη 1996.

1β. Γ. Κόρδης, *Η ζωγραφική ως τρόπος. Έσσερα κείμενα για τον χαρακτήρα της καθ' ημείς ζωγραφικής*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2005.

2. Γ. Κόρδης, *Οι προσωπογραφίες του Φαγιούμ και η βυζαντινή εικόνα*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2001.

(Μ. Καζαμία - Τσιέρνου)

20. Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των βυζαντινών

Εγχειρίδια: 1α. Κ. Πασκογιαννάκης, *Δημόσιος και ιδιωτικός βίος και πολιτισμός των βυζαντινών*, τ. Α' - Β', εκδ. Κυρομάνου, Θεσσαλονίκη 2002-2006.

1β. Δ. Τσάμης, *Θεμητορικά θάματα, Α' - Β'*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.

2α. Γ. Φλωρόφοκο, *Θέματα εκκλησιαστικής ιστορίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.

2β. Δ. Τσάμης, *Μητρικόν*, τ. Γ', εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.

(Χρ. Αραμπατζής)

21. Εισαγωγή στη ζωγραφική των βυζαντινών χειρογράφων (4ος-15ος αιώνας)

Εγχειρίδιο: Γ. Γαβαλάρης, *Ελληνική τέχνη. Ζωγραφική βυζαντινών χειρογράφων*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1995.

(Γλ. Χατζούλη)

22. Σλαβική Αγιολογία

Περί όρων. Αναγνώριση της αγιότητας στη Ρωσική Εκκλησία. Πηγές, περιολόγηση, τυπολογία της ρωσικής αγιολογίας. Η θέση της εικόνας στο ρωσικό αγιολόγιο. Αγιολογικές πηγές του δυτικοσλαβικού χριστιανισμού. Νοτισμοί άγιοι. Η γονακεία αγιότητα στα Βαλκάνια. Η ηθική του μεταμορφωμένου διάφυλου έρωτα. Οι Σλαβικές Εκκλησίες στη διάρκεια του σύγχρονου 20ού αιώνα (1917/1945-1989/91) Νεομάρτυρες. Η αγιολογία της σλαβικής διασποράς. Το διαποτισμένο δέρας: Το αγιολογικό πρότυπο στις τέχνες του θεάματος (θέατρο, λυρικό δράμα, κινηματογράφος, 19ος-20ος αι.)

Εγχειρίδιο: 1α. Δημ. Γόνης, *Ο άγιος Ιωάννης ο Ριλιώτης. Προλεγόμενα στα μνημολογικά ελληνικά κείμενα*, εκδ. «Αρμός», Αθήνα 1997.

1β. Ελ. Οικονόμου, *Αλέξανδρος Νέφσκι. Ο ήρωας της Αγίας Ρωσίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2010.

(Ελ. Οικονόμου)

23. Εκπαιδευτικά κέντρα του ελληνισμού κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας

Εξετάζεται η κατάσταση της ελληνικής παιδείας μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) εστιάζοντας το ενδιαφέρον κυρίως στα ιδεολογικά ρεύματα, τις φημιγόμενες σχολές και τους επιφανέστερους λογίους του ελληνισμού.

Στόχος του μαθήματος είναι η επισήμανση των παραγόντων εκείνων που συνέδεσαν στη βαθμιαία ανέλιξη του επιπέδου των ελληνικών σπουδών και ιδίως η διερεύνηση της συμβολής της εκκλησίας στον τομέα αυτό.

Εγχειρίδιο: 1α. Διον. Βαλαής, *Πτυχές από την πνευματική κίνηση στον υπόδουλο και τον παροικιακό Ελληνισμό κατά την περίοδο του 18^{ου} - 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

1β. Διον. Βαλαής, *Ανέκτα από τη χειρόγραφη παράδοση του Ελληνισμού (17^{ος} - 19^{ος} αι.)*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

1γ. Γρ. Ευαγγελίδης, *Η παιδεία επί τουρκοκρατίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

(Διον. Βαλαής)

24. Φραγκιοκρανική γραμματεία. Πνευματικές κατακτήσεις και κοινωνικές συμπαραδολώσεις

Το μάθημα επιχειρεί να εξοικειώσει τους φοιτητές με μια εκτεταμένη δεξιά της λατινόφωνης αγιολογικής γραμματείας των 13^{ου} -14^{ου} αι. Παρουσιάζει τα ιστορούμενα πρόσωπα, το πνευματικό βάρος, την εκκλησιαστική ταυτότητα, αλλά και το ειδικό κοινωνικό βάρος τους στο φόντο του Δυτικού Μεσαίωνα.

Εγχειρίδια: 1α. *Ο βίος της αγίας Κλάρας της Δοίξης*, εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια, Π. Αρ. Υφαντής, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2011.

1β. *Αγίου Φραγκίσκου της Δοίξης Άπαντα*, εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια Π. Αρ. Υφαντής, εκδ. Μαΐστρος, Αθήνα 2010.

2α. Π. Χρήστου, *Εκκλησιαστική Γραμματεολογία. Πατέρες και θεολόγοι του χριστιανισμού*, τ. Β', εκδ. Κυροφάνος, Θεσσαλονίκη 2003.

2β. Π. Χρήστου, (επιμ.), *Τα μαρτύρια των αρχαίων χριστιανών*, Θεσσαλονίκη 1978.

(Π. Υφαντής)

25. Λόγος για την αγιότητα και τέχνη του λόγου. Από τον Νικο Καζαντζάκη στον Γιώργο Σαραντάρη

Μια συνάντηση μεταξύ θεολογίας και λογοτεχνίας, πίστης και λόγου, μεταφυσικής και θεωρίας με αφορμή τη συγκριτική μελέτη και του έργου δύο μελών των νεοελληνικών γραμμάτων, του Νίκου Καζαντζάκη και του Γιώργου Σαραντάρη.

Εγχειρίδια: 1α. Π. Αρ. Υφαντής, «*Ηρώας συνήθεια κι ήγρος*». Το ανθρωπολογικό ιδεώδες του Νίκου Καζαντζάκη και ο Φραγκίσκος της Δοίξης, Π.Ε.Κ., Ηράκλειο 2007.

1β. Σ. Γουελιάς, *Ο ποιητικός οραματισμός του Γιώργου Σαραντάρη*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2006.

2α. Δ. Σ. Χατζηπέτρος, *Η Παναγία στην νεοελληνική ποίηση*, εκδ. Ασπρη, Αθήνα 2008.

2β. Ph. Sherrard, *Δοκίμια για τον Νέο Ελληνισμό*, Αθήνα 1971.

(Π. Υφαντής)

26. Οι «κατά Μακεδονίαν Σκλαβήνοι». Από την πρώτη εγκατάσταση στην αναζήτηση ταυτότητας

Στο πλαίσιο του μαθήματος παρακολουθείται η ιστορική παρουσία των Σκλαβών στον γεωγραφικό χώρο της Μακεδονίας από τους μεσαιωνικούς χρόνους, οπότε εγκαταστάθηκαν για πρώτη φορά στην περιοχή, μέχρι και σήμερα. Μέσα από τη μελέτη της ιστορικής τους πορείας μελετώνται αναδυσκότερα η ανάπτυξη της εθνικής ταυτότητας των Σκλαβών της περιοχής, η οποία διαμορφώθηκε σταδιακά κατά τους νεώτερους χρόνους και κυρίως στη διάρκεια του εικοστού αιώνα.

Εγχειρίδια: 1α. Ι. Ταρνανίδης, *Οι «κατά Μακεδονίαν Σκλαβήνοι». Ιστορική πορεία και σύγχρονα προβλήματα προσομοίωσης*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2001.

1β. *Το Μακεδονικό και η Γιορκοσλαβία. Πλήρη τα απόφραγα γιορκοσλαβικά έγγραφα 1950-1967*, (επιμ. Κ. Κατσάνος), εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2009.

1γ. *Το Μακεδονικό και η Βουλγαρία. Πλήρη τα απόφραγα βουλγαρικά έγγραφα 1950-1967*, (εισαγ.-μετάφρ.-σχόλια Σπ. Σφέτσας), εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2009.

2α. Μ. Νιορτζοπούλου-Πελεκίδου, *Οι βαλκανικοί λαοί κατά τους μέσους χρόνους*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 1992.

2β. Μ. Νουτσαζοπούλου-Πελεκίδου, *Οι βυζαντινοί λαοί. Από την τουρκική κατάκτηση στην εθνική αποκατάσταση (14^{ος}-19^{ος} αι.)*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 21991.
 2γ. Μ. Τρίτος, *Νεώτερες εξελίξεις στη σχισματική Εκκλησία των Σκοπίων*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2004.

(Ηλ. Ευαγγέλου)

27. Το φαινόμενο της “μεταστροφής”; Από την εθνική κοινωνία στη χριστιανική κοινότητα.

Εγχειρίδιο: 1α. Ρ. Pachis, *Religion and politics in the Graeco-Roman World. Redescribing the Isis-Sarapis cult*, Barbounakis Publications, Thessaloniki 2010.

1β. Σπ. Περράκης, *Αστρολογία και Ιατρική από την Ελληνορωμαϊκή εποχή στην Ύστερη αρχαιότητα*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.
 (Π. Παχής – Ι. Παπαδογιαννάκης)

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

28. Ο θεολογικός διάλογος μεταξύ της Ορθόδοξης και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας (παρελθόν-παρόν-μέλλον)

Εγχειρίδια: 1. Γεώργιος Μαρτζέλος, *Ορθοδοξία και σύγχρονοι διάλογοι*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

2. Α. Παπαδόπουλος, *Θεολογικός διάλογος ορθόδοξων και ρωμαιοκαθολικών*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1996.

(Γ. Μαρτζέλος)

29. Η εικόνα ως μέσο εκφράσεως της πίστεως και της ζωής της εκκλησίας

Εγχειρίδια: 1α. Δ. Τσελεγγίδης, *Εικονολογικές μελέτες*, εκδ. Δ. Τσελεγγίδης Αλεξανδρούπολη 2003.

1β. Αγ. Θεόδωρος Στουδίτης, *Ελληνική Πατρολογία (PG 99)*, εκδ. Διώτη Μελεπωμένη (ΚΕΠΕ), Αθήνα.

2. L. Uspensky (μετάφρ. Σ. Μαρίνη), *Η Θεολογία της εικόνας στην Ορθόδοξη εκκλησία*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1999.

(Δ. Τσελεγγίδης)

30. Ορθόδοξο δόγμα και εκκλησιαστικό ήθος

Εγχειρίδια: 1. Δ. Τσελεγγίδης, *Ορθόδοξη θεολογία και ζωή*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Β. Τσίγκος, *Ο ανακαινισμός του ανθρώπου κατά την δογματική διδασκαλία του Αγίου Συμεών του νέου Θεολόγου*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

(Δ. Τσελεγγίδης)

31. Φιλοσοφία και κακοδοξία στον Βαρλαάμ

Εγχειρίδιο: 1α. Α. Σιάσος, Οφίς Ισβόλος. *Η γνωσιθεωρία του κακόδοξου Βαρλαάμ*, εκδ. Πουρναρά, υπό έκδοση.

1β. Γρηγορίου Παλαμά, *Συγγράμματα τ. Α'*, εκδ. Β. Π. Χρήστου, Θεσσαλονίκη 2010.

(Α. Σιάσος)

32. Νεοβαρλααμιτισμός και σύγχρονοι διάλογοι

Εγχειρίδιο: 1α. π. Γ. Καψάνης, *Εμπειρική Θεολογία και σύγχρονοι χριστιανικοί διάλογοι*, υπό έκδοση.

1β. Γρηγορίου Παλαμά, *Συγγράμματα τ. Β'*, εκδ. Β. Π. Χρήστου, Θεσσαλονίκη 2010.

(Α. Σιάσος - Δ. Τσελεγγίδης)

33. Συναντήσεις II: Αντιβολές και αντανάκλασεις της Ορθόδοξης θεολογίας με το τραγούδι, την ποίηση και τη λογοτεχνία. Σπουδή στον Σταύρο Κουγουμπτζή, την Κική Δημουλά και τον Νίκο Γαβριήλ Πεντζίκη

Εγχειρίδια: 1α. Σ. Κιουγουμπτζής, *Χρόνια σαν βροχή*, εκδ. Ιανός, Θεσσαλονίκη 2005.

1β. Κ. Δημουλά, *Έρνος σκέψων*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 2009.

1γ. Χρ. Σταμούλης, *Ώσπερ ξένος και αλήτης*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2010.

2α. Π. Γ. Πεντζίκης, *Προς Εκκλησιασιόν*, εκδ. Ινδικτός, Αθήνα 2007.

2β. Σ. Κουγουμπτζής, *Χρόνια σαν βροχή*, εκδ. Ιανός, Θεσσαλονίκη 2005.

2γ. Χρ. Σταμούλης, *Άσκηση αυτοσυνειδήσεως. Μελετήματα δογματικής θεολογίας*, εκδ. Το Παλιψηστον, Θεσσαλονίκη 2004.

(Χρ. Σταμούλης)

34. Ο θάνατος του Θεού. Ο έρωτας και η σύγχρονη επιστήμη. Εισαγωγικές παρατηρήσεις για το διάλογο της Ορθόδοξης θεολογίας με τη νεωτερική αποδοχή
- Εγχειρίδια: 1α. Η. Κουντ, *Η αρχή των πάντων. Φυσικές επιστήμες και θρησκεία*, εκδ. Ουρανός, Αθήνα 2009.
1β. Π. Δόικος, *Ο "θάνατος του Θεού" και μεταφυσικός άνθρωπος*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2008.
- 1γ. Χρ. Σταμούλης, *Έρωτας και Θάνατος. Δοκιμή για ένα πολιτικό της οιακω-σής*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2009.
- 2α. J. H. Brooke, *Επιστήμη και θρησκεία. Μια ιστορική προσέγγιση*, εκδ. Κρήτης, Ηράκλειο 2008.
- 2β. G. Minois, *Η ιστορία της αθείας. Η αθεία στο δυτικό κόσμο*, εκδ. Νάρκισσος, Αθήνα 2007.
- 2γ. Χ. Σταμούλη - Γ. Ροδινού, *Κατά αυθωπομορφικών, Εισαγωγή σχολια-κει-μενο Χ. Σταμούλη*, εκδ. Το Παλιμνηστον, Θεσσαλονίκη 1993.
(Χρ. Σταμούλης)
35. **Ορθόδοξια και διαμαρτυρία στις αρχές του 17ου αιώνα**
- Εγχειρίδιο: 1α. Ιω. Κουρεμπέλης, *Μηδέν κατά της συνειδήσεως*, υπό έκδοση.
1β. Ν. Ματσούκας, *Ο Προτεσταντισμός*, εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1995.
(Ι. Κουρεμπέλης)
36. **Διάλογος με τον σύγχρονο θεολογικό προβληματισμό**
- Εγχειρίδιο: Ιω. Κουρεμπέλης, *Λόγος θεολογίας τ. Α'-Β'*, εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 2009, 2010.
(Ι. Κουρεμπέλης)
37. **Για τη φύση του ανθρώπου και τον θάνατο**
- Εγχειρίδιο: 1α. Ιω. Πλαξίδα, *Γρηγόριος Νύσσης. Λόγοι για το θάνατο και το πένθος*, εκδ. Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη 2004.
1β. Ιω. Πλαξίδα, *Νεμέσιος Εφέσης. Περί φύσεως ανθρώπου*, εκδ. Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη 2006.
(Ι. Κουρεμπέλης)

38. **Η παγκοσμιοποίηση και οι εκκλησίες**
- Εγχειρίδια: 1α. Π. Καλαϊτζίδης (επιμ.), *Βιβλική θεολογία της απελευθέρωσης, πατερική θεολογία και οι αμφισβησίες της νεωτερικότητας*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2011.
1β. Σ. Τορμανίδης, *Εκκλησιολογία και παγκοσμιοποίηση*, εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 2008.
- 1γ. Ν. Μπερδιάεφ, *Το πεπρωμένο του ανθρώπου στο σύγχρονο κόσμο*, εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1980.
2. Εμμανουήλ Κλάμης (επιμ.), *Ορθόδοξες Εκκλησίες σε έναν πλουραλιστικό κόσμο. Ένας οικουμενικός διάλογος*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2006.
(Στ. Τορμανίδης)

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

39. **Λατρευτική αγωγή στην παιδική και εφηβική ηλικία**
- Κάθε κατηχητική και χριστιανοπαιδαγωγική λειτουργία, η οποία στοχεύει στην κάλυψη αναγκών των μελών της εκκλησιαστικής κοινότητας, σχετίζεται με τη λατρευτική αγωγή των παιδιών και των εφήβων. Κατά τη διαπραγμάτευση της εν λόγω αγωγής αναφερόμαστε στη θέση των παιδιών και των εφήβων στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας, όπως αυτή καταγράφεται από την ιστορία της, στη θεολογική και χριστιανοπαιδαγωγική θεώρησή της, στο ρόλο της εννορίας, της οικογένειας και του σχολείου, στην πραγμάτωση της λατρευτικής αγωγής και, τέλος, στα προβλήματα και τις δυνατότητες υλοποίησής της.
- Εγχειρίδια: 1. Ιωάννης Β. Κογκούλης, *Ο εκκλησιασμός των μαθητών. Συμβολή στη Λατρευτική Αγωγή*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2002.
2. Εμμ. Περσελής, *Κατήχηση και παιδεία. Μελέτηματα Χριστιανικής Θρησκευτικής Αγωγής*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2003.
(Ι. Κογκούλης)
40. **Η γυναικεία διακονία και η λατρεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας**
- Εγχειρίδια: 1. Δήμητρα Κουκούρα, *Η θέση της Γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία*, εκδ. Κορηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Πρακτικά Συνεδρίου, *Η θέσις της γυναικός εν τη Ορθόδοξω Εκκλησία και τα περί χειροτονίας των γυναικών*, (Ρόδος, 30 Οκτ.-7 Νοεμβρ. 1988), εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη.

(Δ. Κούκουρα)

41. Ιστορική εξέλιξη και Θεολογία των Μυστηρίων

Στο γνωστικό αυτό αντικείμενο ερευνάται η ιστορία και η τάξη των ιερών Μυστηρίων με βάση τις σχετικές πηγές και την εξέλιξη του Ευχολογίου. Αναπτύσσεται επίσης η θεολογία των Μυστηρίων, η εκκλησιολογική και εοχολογική των σημασία, καθώς επίσης και οι συμβολισμοί των επί μέρους στοιχείων.

Εγχειρίδια: 1α. Παναγιώτης Σκαλτσής, *Γάμος και Θεία Λειτουργία. Συμβολή στην Ιστορία και τη Θεολογία της Λατρείας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 1998.

1β. Νέναντ Μιλόσεβιτς, *Η Θεία Ευχαριστία ως κέντρο της Θείας Λατρείας. Η σύνδεσις των Μυστηρίων μετά της Θείας Ευχαριστίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

2. π. Γεώργιος Μεταλληνός, *Η Θεολογική μαρτυρία της εκκλησιαστικής λατρείας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1996.

(Π. Σκαλτσής)

42. Θέματα Ψαλτικής τέχνης

Εξετάζονται ειδικότερα θέματα της Ψαλτικής, όπως οι Εκκλησιαστικοί κανόνες, που οριοθετούν τον χαρακτήρα και τη χρήση της, τα ορφικά και τα άμφια των διακόνων, η ψαλμώδηση στη Θεία Λειτουργία, η χειρόγραφη παράδοση των προηγούμενων αιώνων και ο σωστός μελωδικός χωρισμός των ημνογραφημάτων σε συνδυασμό με τον τονισμό των λέξεων.

Εγχειρίδια: 1α. Ερμ. Γιαννόπουλος, *Η Ψαλτική τέχνη. Λόγος και μέλος στη Λατρεία της Ορθόδοξης εκκλησίας*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004, 2008.

1β. π. Κωνσταντίνος Παπαγιάννης, *Αντηφωνάριον*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2009.

2. π. Κωνσταντίνος Παπαγιάννης, *Μουσικόν Τριώδιον Α', Β'*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2006.

(Π. Σκαλτσής)

43. Η Λειτουργική Προσευχή κατά την περίοδο του Ησυχασμού

Στόχος αυτού του μαθήματος είναι η μελέτη της σχέσης κοινής και κατ' ιδίαν προσευχής, οι ιστορικές, λειτουργικές και θεολογικές προϋποθέσεις που θεμελιώνουν αυτή τη σχέση. Στην αρχή αναλύονται παραδείγματα από τη Γραφή, τα ασκητικά κείμενα, και τα λειτουργικά Τυπικά. Στη συνέχεια μελετώνται κείμενα της Ησυχαστικής περιόδου (13^{ος} - 14^{ος} αι.) όπου γίνεται λόγος για την κοινή και την κατ' ιδίαν προσευχή. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα εξετάζονται το έργο του Θηκρά, μοναχού από την Κωνσταντινούπολη (14^{ος} αι.), ο οποίος με τριαδολογικούς ύμνους και ευχές υπερασπίζεται την ενότητα κοινής και κατ' ιδίαν προσευχής με αποκορύφωμα αυτής της σχέσης τη μετοχή στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Εξερευνώνται η χειρόγραφη παράδοση, οι έντυπες εκδόσεις, η δομή του Ωρολογίου του Θηκρά, η επίδραση που είχε το κείμενο αυτό στη λειτουργική ζωή των μοναχών.

Εγχειρίδια: 1α. Π. Σκαλτσής, *Η παράδοση της κοινής και της κατ' ιδίαν προσευχής με ειδική αναφορά στο ωρολόγιο του Θηκρά*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

1β. Θηκράς, εκδ. Ι. Μ. Παντοκράτορος Αγίου Όρους Καρύες 2008.

2. Αρχιμ. Νικόδημος Σκρέττας, *Η νοερά προσευχή έκφραση αληθούς λατρείας Θεού. Μετά συναγωγής κειμένων παλαιών και νέων γερόντων*, εκδ. Μνυδονία, Θεσσαλονίκη 2006.

(Π. Σκαλτσής)

44. Το Δίκαιο του Αγίου Όρους

Εξετάζεται η διοικητική οργάνωση της Αγιορείτικης Πολιτείας στο πλαίσιο της ισχύος του άρθ. 105 του Συντάγματος, του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους και της ειδικής αγιορείτικης νομοθεσίας. Η χερσόνησος του Αγίου Όρους απολαμβάνει εδώ και αιώνες ένα ειδικό προνομιακό καθεστώς, το οποίο παρέχει αυτοδιοίκηση στις Μονές και τα τοπικά διοικητικά όργανα (Ι. Κοινότητα, Ι. Επιστοσία, Έκτακτες Συνάξεις). Επίσης αναλύεται το ειδικό περιουσιακό δίκαιο των Μονών και η ειδική μεταχείριση που επιφυλάσσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εγχειρίδια: 1α. Κων. Παπαγεωργίου, *Θεσμοί Δικαίου Αγίου Όρους*, Πρότυπες Θεσσαλικές εκδόσεις, Τρίκαλα 2009.

1β. Δ. Τσαμής, *Άγιον Όρος: Προσέγγιση στην πρόσφατη ιστορία του*, εκδ. Λυδία, Θεσσαλονίκη 1986.

2. Σπ. Τρωάνος-Γ. Πουλης, *Εκκλησιαστικό Δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2003.

(Ν. Μαγγιώρος)

45. Το Δίκαιο των Ετεροδόξων Εκκλησιών

Συγκριτική παρουσίαση της οργάνωσης και διοίκησης της Ρωμαιοκαθολικής και Αγγλικανικής Εκκλησίας. Η θέση των κληρικών και των λαϊκών, τα μυστήρια, η εκκλησιαστική περυσία, οι εκκλησιαστικές ποινές και τα εκκλησιαστικά δικαστήρια σύμφωνα με το νέο Κώδικα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και την τελευταία έκδοση των Κανόνων της Εκκλησίας της Αγίας. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη διαδικασία Ρωμαιοκαθολικών και Αγγλικανών για τις σχέσεις Εκκλησίας - Πολιτείας.

Εγχειρίδια: 1. Νικόλαος Μαγγιώρος, *Το προπρωτοδικό δίκαιο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2007.

2. Le Goff, *Ο πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2006.

(Ν. Μαγγιώρος)

46. Διδασκαλία των Θρησκευτικών με νέες τεχνολογίες

Πώς σχεδιάζεται μια εκπαιδευτική εφαρμογή για διδασκαλία στην τάξη. Επιδρομή και χρήση νέων τεχνολογικών μέσων και εφαρμογών στη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών στη σχολική τάξη. Εφαρμογή των θεωριών μάθησης στις τεχνικές δημιουργίας σχεδίων μαθημάτων διδασκαλίας με Η/Υ στη σχολική τάξη με χρήση υπολογιστή. Αρχές σχεδιασμού παρουσιάσεων ηλεκτρονικού υλικού για διδασκαλία με ηλεκτρονικό υπολογιστή και τεχνικές δημιουργίας του. Σχεδιασμός και ανάπτυξη σχεδίου διδασκαλίας για τα Θρησκευτικά με Η/Υ.

Εγχειρίδια: 1. D. Jonassen, J. Howland, R. Marra & D. Crismond, (μτφ. Βασιλική Μητροπολιού), *Ουσιαστική μάθηση με την Τεχνολογία*, εκδ. Ι. Καραδέσος Μέθεξς, Θεσσαλονίκη 2008.

2. Βασιλική Μητροπολιού, *Υποδείγματα συγγραφής εργασιών και βιβλιογραφίας*, εκδ. Ι. Καραδέσος Μέθεξς, Θεσσαλονίκη 2008.

(Β. Μητροπολιού)

Ε. ΤΟΜΕΑΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

47. Κοινωνικό έργο: Ιστορία και θεωρία.

(Ι. Πέτρον - Ν. Παπαγεωργίου)

48. Προκλήσεις Βιοηθικής

Το μάθημα παρουσιάζει τους παράγοντες που δημιουργήσαν τη βιοηθική και αντιμετωπίζει τα δилήματα που προέρχονται από τη βιοτεχνολογία, τη βιολογία, τη βιοϊατρική και τη γενετική. Αναφέρεται στις προκλήσεις που αναφέρονται τόσο στην αρχή της ανθρώπινης ζωής, όπως τεχνητή και εξωσωματική γονιμοποίηση, κλωνοποίηση, αποκωδικοποίηση ανθρώπινου γονιδιώματος, εμβρυϊκή έρευνα, προγεννητικό έλεγχο, εκτρώσεις κ.λπ. όσο και εκείνες που παρουσιάζονται στην πορεία και το τέλος της, όπως είναι η ευθανασία, οι μεταμοσχεύσεις και ο εγκεφαλικός θάνατος.

Εγχειρίδια: 1. Ανέστης Κεσελόπουλος, *Εκ του Θανάτου εις την Ζωήν. Θεολογική προσέγγιση στις προκλήσεις της Βιοηθικής*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

2. Δπ. Νικολαΐδης, *Από τη γένεση στη γενετική*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2006.

3. Β. Φανάρης, *Υποβοηθούμενη, αναπαραγωγή*, εκδ. Το Παλιμνηστον, Θεσσαλονίκη 2000.

(Αν. Κεσελόπουλος)

49. Προσέγγιση στον ορθόδοξο μοναχισμό

Εγχειρίδια: 1. Αν. Κεσελόπουλος, *Αλλά' είδον μοναχούς. Προσέγγιση στον ορθόδοξο μοναχισμό*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

2. Μωϋσής Αγιορείτης, Κάλλιστος Γουέαρ, Παύλος Ευδοκίμωφ, Ολβιέ Κλεμάν, Στάυρος Φωτίου, *Ορθόδοξος μοναχισμός*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1997.

(Αν. Κεσελόπουλος)

50. Ηθικά Κεφάλαια

Εγχειρίδια: 1. π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Από το φόβο στην αγάπη. Σπουδή και μάθηση στη Φιλοκαλία των ιερών Νηπτικών*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

2. Κων. Κορναραδάκης, *Η διαλεκτική του φιλοκαλικού ήθους*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2002.

(π. Βασίλειος Καλλιακμάνης)

51. Πνευματική Ζωή και Εκκλησιολογία.

Εγχειρίδια: 1α. Γεώργιος Μαντζαρίδης, *Ορθόδοξη Πνευματική Ζωή*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2010.

1β. π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Εθελοντισμός και κοινωνική ευθύνη*, εκδ. Μυδονία, Θεσσαλονίκη 2002.

2. Γεώργιος Μαντζαρίδης, *Πρόσωπο και θεσμοί*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1997.

(π. Βασίλειος Καλλιακμάνης)

52. Κοινωνιολογία του δώρου

Εγχειρίδια: 1α. Μαρσέλ Μωσ, *Τό δώρο. Μορφές και λειτουργίες της ανταλλαγής*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1999.

1β. Ν. Παπαγεωργίου, *Μεταμορφώσεις του Ιερού. Κοινωνιολογία και Θρησκεία στο έργο του Μαρσέλ Μωσ*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2005.

2. Maurice Godelier, *Το αίτημα του δώρου*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2003.

(Ν. Παπαγεωργίου)

53. Ψηφιακή επεξεργασία συλλογών κειμένων. Έρευνα και λογισμικό θεολογικής χρήσης.

Συλλογές κειμένων θεολογικών: Sources Chrétiennes, Patrologia Graeca κ.ά. Ειδική αναφορά στην ψηφιακή συλλογή κειμένων ελληνικής γλώσσας TLG: Theasaurus Linguae Graecae. Παρουσίαση του περιβάλλοντος χρήσης της Βάσης Δεδομένων του TLG Ψηφιοποιήσεις και ψηφιακές μορφές των συλλογών. Τεχνικά στοιχεία ανάλυσης, κλειδές, ψηφιακοί αλγόριθμοι άντλησης δεδομένων από τις συλλογές, ευρετήρια κ.λπ. Διαδικασίες ηλεκτρονικής ανάλυσης θεολογικής πληροφορίας. Ειδικό λογισμικό (software) θεολογικής χρήσης (βιβλικής επεξεργασίας, μορφολογικών αναλύσεων, λειτουργικά συστήματα κ.λ.π.). Ψηφιακά λεξικά, ψηφιακές Πατρολογίες, διαδίκτυακές εφαρμογές.

Εγχειρίδια: 1α. Νικ. Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική Ι: Η Πληροφορία της παρατήρησης – Από το Αναλογικό στο Ψηφιακό*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2006.

1β. Νικ. Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική Ι: Διαδικασίες επεξεργασίας Ψηφιακής πληροφορίας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2009.

2. Μαρία Χαλκίδη - Μιχάλης Βαζιργιάννης, *Εξέροξη από Βάσεις Δεδομένων*, εκδ. Τυπώθιτω, 2005.

(Ν. Μυρίδης)

54. Διαδίκτυο και Ψηφιακή Εικόνα στην Θεολογική Έρευνα, την επιστήμη και την τεχνολογία.

Εισαγωγή στον αχανή χώρο του κυβερνοχώρου και ανάλυση των παραμέτρων του Διαδικτύου. Κριτήρια και προϋποθέσεις βελτιστοποιημένης διαδρομής αναζήτησης πληροφορίας. Κριτική χρήση και σημασία της ψηφιακής εικόνας και του αντίστοιχου πεδίου επεξεργασίας εικόνας στην λειτουργικότητα του Διαδικτύου. Θέματα και στοιχεία επεξεργασίας εικόνας. Συσχέτιση και εφαρμογή των διαδικτυακών πληροφοριών και της άντλησής τους, όπως και της επεξεργασίας εικόνας, σε αντικείμενα θεολογικής έρευνας. Διεύρυνση της εστίασης σε θέματα επιστημονικής διερεύνησης και ενδιαφέροντος, καθώς και σε τεχνολογικές περιοχές και εφαρμογές.

Άσκηση: Εισαγωγή, παρουσίαση και ανάπτυξη εφαρμογών σε περιβάλλον PhotoShop.

Εγχειρίδια: 1α. Νικ. Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική Ι. Η πληροφορία της Παρατήρησης. Από το Αναλογικό στο Ψηφιακό*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2006.

1β Νικ. Μυρίδης, *Πληροφορία και Πληροφορική ΙΙ. Διαδικασίες επεξεργασίας ψηφιακής πληροφορίας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2004.

2. Ιωάννης Πήτας, *Ψηφιακή επεξεργασία εικόνας*, Ιδιωτική έκδοση, 2001.

(Ν. Μυρίδης)

55. Παγκοσμιοποίηση: Πτυχές και προσεγγίσεις κοινωνικής ηθικής και σύγχρονης κοινωνικής θεωρίας.

Οι κοινωνικές δομές, η λειτουργία των κοινωνικών συστημάτων και ο τρόπος ζωής υφίστανται ποικίλες επιρροές στο σύγχρονο κόσμο. Στο μάθημα αυτό αναλύεται η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα με ιδιαίτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση παγκόσμιων πολιτισμικών, κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών ρευμάτων με την τοπική πραγματικότητα. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται οι βασικές ερμηνευτικές τάσεις της σύγχρονης κοινωνικής θεωρίας και αναδεικνύεται η κοινωνική ηθική ως πλέγμα αξιών, συμβολικών αναφορών και ερμηνευτικών προτάσεων για τη ζωή των ανθρώπων και τη λειτουργική οργάνωση της κοινωνίας.

Εγχειρίδια: 1. Χρ. Τσιρώνης *Παγκοσμιοποίηση και τοπικές κοινότητες. Σημβολή στην Κοινωνική Ηθική και το κοινοτικό έργο*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2007.

2. Αναστασίου Γιαννουλάτρου, Αρχιεπισκόπου Τυρνάων, *Παγκοσμιοότητα και Ορθόδοξη*, εκδ. Ακρίτας, Θεσσαλονίκη 2001.

(Ι. Πέτρου - Χ. Τσιρώνης)

Το ενδεικτικό πρόγραμμα μαθημάτων οχηματοποιείται από άσκηση διδακτικών μονάδων ως εξής:

Εξάμηνα	A'	B'	Γ'	Δ'	Ε'	ΣΤ'	Ζ'	Η'
Μαθήματα υποχρεωτικά	15	20	15	17	13	17	19	18
Μαθήματα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά		6	6	6	6	6	6	6